

**UNIVERSITATEA DE STAT DIN MOLDOVA
FACULTATEA DE DREPT
ȘCOALA DOCTORALĂ DE ȘTIINȚE JURIDICE
ȘI ECONOMICE**

Cu titlu de manuscris
CZU: 343.222:343.35(478)(043.2)

ZAPOROJAN IANCU

**RĂSPUNDEREA PENALĂ PENTRU EXERCITAREA
ATRIBUȚIILOR ÎN SECTORUL PUBLIC ÎN SITUAȚIE DE
CONFLICT DE INTERESE**

SPECIALITATEA 554.01 – DREPT PENAL ȘI EXECUȚIONAL PENAL

Rezumatul tezei de doctor în drept

CHIȘINĂU, 2026

Teza a fost elaborată în cadrul Școlii Doctorale de Științe Juridice și Economice,
Universitatea de Stat din Moldova

Componenta Comisiei de doctorat:

Președintele comisiei: CUȘNIR Valeriu, doctor habilitat în drept, profesor universitar, Institutul de Cercetări Juridice, Politice și Sociologice al USM

Conducătorul de doctorat: BRÎNZA Serghei, doctor habilitat în drept, profesor universitar, USM

Referenți oficiali:

1. GLAVAN Boris, doctor habilitat în drept, conferențiar universitar, Facultatea Drept, Administrație, Ordine și Securitate Publică, Academia „Ștefan cel Mare” a Ministerului Afacerilor Interne;
2. COJOCARU Radion, doctor în drept, profesor universitar, Facultatea Drept, Administrație, Ordine și Securitate Publică, Academia „Ștefan cel Mare” a Ministerului Afacerilor Interne;
3. STATI Vitalie, doctor în drept, profesor universitar, USM.

Susținerea va avea loc la 19 iunie 2026, ora 10.00, în ședința Comisiei de doctorat din cadrul Școlii Doctorale de Științe Juridice și Economice a Universității de Stat din Moldova, în sala 119, blocul II al Universității de Stat din Moldova (mun. Chișinău, str. Mihail Kogălniceanu, 67).

Teza de doctor și rezumatul pot fi consultate la Biblioteca USM, pe pagina web a ANACEC și pe pagina web a Facultății de Drept a Universității de Stat din Moldova (<http://drept.usm.md>).

Rezumatul a fost expediat la 11.05.2026

Președintele Comisiei de doctorat:

Cușnir Valeriu, doctor habilitat în drept,
profesor universitar,
Institutul de Cercetări Juridice, Politice
și Sociologice al USM

Conducător științific:

Brînza Serghei, doctor habilitat în drept,
profesor universitar,
Universitatea de Stat din Moldova

Autor:

Zaporojan Iancu

© Zaporojan Iancu, 2026

CUPRINS

REPERELE CONCEPTUALE ALE CERCETĂRII	4
CONȚINUTUL TEZEI.....	8
CONCLUZII ȘI RECOMANDĂRI	18
BIBLIOGRAFIE.....	23
LISTA PUBLICAȚIILOR AUTORULUI LA TEMA TEZEI.....	25
ADNOTARE	26

REPERELE CONCEPTUALE ALE CERCETĂRII

Actualitatea și importanța temei abordate

Conflictul de interese în sfera publică subminează încrederea cetățenilor în instituții, deturnând procesul decizional de la servirea interesului general către satisfacerea unor agende particulare, ceea ce fragilizează coeziunea socială și eficiența administrării. În absența unor mecanisme eficiente de prevenire și sancționare, acest fenomen generează un climat de opacitate instituțională care inhibă controlul democratic și transparența administrativă. Mai mult, persistența sa favorizează acumularea de putere discreționară în mâinile unor actori privilegiați, reducând competitivitatea procesului decizional și diminuând calitatea politicilor publice. Unele părți din dispoziția art. 326¹ CP RM și anumite norme extrapenale, la care face trimitere acest articol, deja par să fi atins un prag de uzură normativă, în care ambiguitatea formulărilor și insuficiența conceptuală afectează nu doar aplicabilitatea practică, ci și funcția preventivă a incriminării. Într-un context juridic marcat de dinamica infraționalității gulerelor albe și de exigențele internaționale privind integritatea funcției publice, aceste norme se dovedesc nu întotdeauna eficiente. Cercetarea propusă își asumă rolul de a analiza aprofundat neajunsurile cadrului normativ în materie, oferind soluții menite să restabilească echilibrul dintre claritatea normativă, eficiența sancționatorie și coerența sistemică.

Încadrarea temei în preocupările internaționale

Aderarea fermă a Republicii Moldova la standardele internaționale de prevenire și combatere a infraționalității funcționează ca un mecanism-cheie pentru descoperirea, documentarea și sancționarea manifestărilor de conflict de interese din sectorul public. Această orientare nu doar întărește încrederea cetățenilor în integritatea actului administrativ, ci și consolidează arhitectura instituțională prin alinierea ei la principiile transparenței, responsabilității și bune guvernări. Astfel, în temeiul alin. 4 art. 7 și alin. 5 art. 8 ale Convenției ONU împotriva corupției¹, statele părți sunt chemate să elaboreze și să consolideze cadre juridice menite să asigure transparența și să minimizeze apariția conflictelor de interese în sectorul public; totodată, acestea au responsabilitatea de a stabili norme prin care funcționarii publici să declare interesele personale ce pot influența imparțialitatea exercitării funcțiilor lor. Din art. 13 al Recomandării R (2000) 10 a Comitetului Miniștrilor al Consiliului Europei privind codurile de conduită pentru funcționarii publici² rezultă: conflictul de interese apare atunci când interesul personal al funcționarului public – direct sau aparent – poate afecta imparțialitatea actului său; el trebuie recunoscut, evitat, declarat și înlăturat. Alin. (2) și (5) art. 424 din Acordul de asociere Republica Moldova – Uniunea Europeană³ prevăd obligația autorităților moldovene de a preveni, detecta și sancționa, printre altele, conflictele de interese în gestionarea fondurilor europene, asigurând transparența, tratamentul egal și buna gestiune financiară. În aceste norme nu se conține recomandarea de a sancționa penal conflictele de interese în sectorul public. Pe de altă parte, în conformitate cu art. 425 din acest Acord, „autoritățile din Republica Moldova asigură cercetarea și urmărirea penală a cazurilor presupuse și reale de [...] conflict de interese, depistate în urma controalelor naționale sau ale UE. [...]”⁴. Această din urmă normă poate fi interpretată ca o recomandare indirectă de a incrimina conflictele de interese în sectorul public, fără a

¹ A se vedea: *United Nations Convention against Corruption*. [citat 15.08.2023] Disponibil: https://www.unodc.org/documents/brussels/UN_Convention_Against_Corruption.pdf

² A se vedea: *Recommendation No. R (2000)10 of the Committee of Ministers to Member states on codes of conduct for public officials*. [citat 17.07.2025] Disponibil: <https://rm.coe.int/16806cc1ec>

³ A se vedea: Acordul de asociere Republica Moldova – Uniunea Europeană. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2014, nr. 185-199.

⁴ Acordul de asociere Republica Moldova – Uniunea Europeană. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2014, nr. 185-199.

se preciza dacă această incriminare trebuie să fie *nomen juris*. Legiuitorul din Republica Moldova a optat pentru o reglementare distinctă a formelor de răspundere juridică aplicabile în cazurile de conflict de interese din sectorul public. Cu toate că lipsește o recomandare la nivel internațional de incriminare a unor astfel de fapte, ideea de graduare a răspunderii pentru ilicitul penal și pentru ilicitul disciplinar este conceptual fundamentată. Prevenirea și sancționarea eficientă a conflictelor de interese în sectorul public constituie o condiție esențială pentru consolidarea încrederii în actul administrativ și pentru protejarea integrității instituționale. Aceste mecanisme nu doar că reduc riscul abuzurilor, ci contribuie la edificarea unui cadru administrativ transparent, responsabil și orientat spre interesul public.

Încadrarea temei în preocupările naționale și zonale

În țara noastră, apărarea ordinii de drept împotriva riscurilor generate de conflictele de interese în sectorul public se realizează printr-un cadru normativ complex, fiind alcătuit din norme interne ce completează și consolidează angajamentele internaționale asumate de Republica Moldova. În acest context, în Constituția Republicii Moldova (în continuare – CRM) atrag atenția prevederile din: alin. (3) art. 1: „Republica Moldova este un stat de drept, democratic, în care demnitatea omului, drepturile și libertățile lui, dreptatea [...] reprezintă valori supreme și sunt garantate”⁵; art. 55: „Orice persoană își exercită drepturile și libertățile constituționale cu bună-credință, fără să încalce drepturile și libertățile altora”.⁶ În conformitate cu lit. a) alin. (2) art. 45 al Legii nr. 82 din 25.05.2017 a integrității (în continuare – Legii nr. 82/2017), „sunt infracțiuni următoarele acte conexe actelor de corupție [...] exercitarea atribuțiilor de serviciu în sectorul public în situație de conflict de interese.”⁷ Conform art. 23 al Legii nr. 133/2016, „încălcarea prevederilor prezentei legi atrage răspundere disciplinară [...] sau penală, după caz”⁸ (alin.(2)); „fapta subiectului declarării în privința căruia s-a constatat că acesta a soluționat o cerere/un demers, a emis sau a adoptat un act administrativ, a încheiat, direct sau prin intermediul unei persoane terțe, un act juridic, a luat o decizie sau a participat la luarea unei decizii cu încălcarea dispozițiilor legale privind conflictul de interese constituie temei pentru tragere la răspundere [...] penală și/sau, după caz, pentru revocarea, destituirea sau încetarea mandatului, a raporturilor de muncă ori de serviciu ale subiectului în cauză”⁹ (alin. (4)). Pornind de la cadrul extrapenal existent, art. 326¹ CP RM consacră interdicția de exercitare a atribuțiilor în sectorul public în situație de conflict de interese și reglementează pedeapsa aplicabilă în cazul încălcării acestei interdicții.

Cercetarea noastră se bazează atât pe un cadru reglementar apreciabil, cât și pe o bibliografie științifică variată. Această fundamentare teoretică include lucrări elaborate de autori din Republica Moldova și din alte spații academice. Lucrările consultate oferă nu doar suport conceptual, ci și o diversitate de perspective care contribuie la aprofundarea analizei. Prin valorificarea acestor surse, ne propunem să susținem argumentele formulate și să oferim o contribuție relevantă la dezvoltarea cunoașterii științifice în domeniul abordat. Astfel, analiza noastră se sprijină pe contribuțiile științifice ale doctrinarilor: O. Bivol; S. Brînza; R. Capbătut; C. Chihai; A. Codreanu; A. Dupu; A. Eșanu; V. Guțuleac; A. Hemei; V. Moraru; T. Mostovei; A. Popovici; V. Stati (Republica Moldova); N. Nikolov (Bulgaria); R.F. Cranston (Marea Britanie); T.M. Bărăgan; C.M. Bobașu; S. Bogdan; C. Ceasca; A. Chirilă; T. Chiuariu; G. Cirimbei; R. Jurj-Tudoran; A. Lazăr; M. Mareș; V. Mirișan; L.

⁵ Constituția Republicii Moldova: nr. 1 din 29.07.1994. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 1994, nr. 1, 5.

⁶ Ibidem.

⁷ Legea integrității: nr. 82 din 25.05.2017. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2017, nr. 229-243, 360.

⁸ Legea privind declararea averii și a intereselor personale: nr. 133 din 17.06.2016. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2016, nr. 245-246, 513.

⁹ Ibidem.

Pușcașu; M.V. Tudoran; N.-C. Ursulescu; G.A. Ușurelu (România); A.M. Abaihanova; E.A. Antonovskaia; A.V. Belețki; Z.A. Ciociueva; N.A. Ghilmitdinova; B.N. Golovkin; S.V. Lavrentieva (Rusia); Ö.F. Gençkaya (Turcia); A.G. Alexeev; O.Iu. Andrușcenko; M.A. Anișcenko; O.I. Bezpalova; K.L. Bugaiciuk; P. Demiak; O.V. Djafarova; A.O. Diciko; R. Dutka; L.S. Gamburg; V.O. Ivanțov; M.A. Komziuk; I.D. Pastuh; V.V. Pivovarov; S.O. Șatrava; O.V. Tokar-Ostapenko; Z. Zaghinei-Zabolotenko; L.O. Zavgorodnea (Ucraina); B. Ismailov; S. Mansurova (Uzbekistan), etc.

Încadrarea temei în preocupările colectivului de cercetare

Șase autori din cadrul Departamentului Drept Penal al Facultății de Drept a Universității de Stat din Moldova – S. Brînză, A. Eșanu, V. Moraru, V. Stati (din personalul științifico-didactic), C. Chihai și O. Bivol (din rândul doctoranzilor) – au avut un rol important în consolidarea doctrinei privind infracțiunile reglementate de art. 326¹ CP RM. Lucrările acestor autori reprezintă fundamentul teoretic al răspunderii pentru infracțiunile respective, contribuind semnificativ la aprofundarea continuă a cunoașterii esenței lor juridice.

Încadrarea temei în context inter- și transdisciplinar. Cercetarea întreprinsă de noi depășește cadrul unei analize exclusiv juridico-penale a exercitării atribuțiilor în sectorul public în situație de conflict de interese, propunând o abordare multifactorială asupra fenomenului de conflict de interese în ansamblul său. Problemele, asociate infracțiunilor reglementate de art. 326¹ CP RM, implică o rețea de interdependențe normative și nu numai, ce transcend granițele dreptului penal, intersectându-se cu alte ramuri juridice și cu discipline nejuridice relevante. În acest sens, vorbim despre lucrările autorilor: I. Didenko, D.E. Simakova, A.C. Tarsia, I.A. Votcenko, O. Zlobina etc. (criminologie); E.N. Ivanova, V.V. Pivovarov etc. (conflictologie); N.M. Corceak, Iu.S. Danilenko, L.I. Ievleva, V.I. Mihailov etc. (deontologie); A. Codreanu, M. Dogaru, I. Pastuh, L.O. Zavgorodnea etc. (drept administrativ); V. Hâncu, L. Săuleanu etc. (dreptul afacerilor); I.A. Pahomova, S.N. Șeverdeaev etc. (drept constituțional); K.L. Bugaiciuk, D.V. Gudkov, M.A. Komziuk etc. (drept contravențional); O. Bivol, S. Bogdan, S. Brînză, C. Ceascai, C. Chihai, A. Chirilă, A. Eșanu, A. Lazăr, V. Mirișan, V. Moraru, V. Stati, M.V. Tudoran, N.-C. Ursulescu etc. (drept penal); O. Kovalenko, A. Popovici etc. (științe administrative), etc.

Prezentarea rezultatelor cercetărilor anterioare privitoare la tema aleasă

O serie de autori din domeniul științelor penale au dedicat studii problematicii răspunderii pentru faptele incriminate în art. 326¹ CP RM: O. Bivol, S. Brînză, C. Chihai, V. Moraru, V. Stati etc. Deși au fost publicate câteva cercetări pe tema infracțiunilor prevăzute la art. 326¹ CP RM, acestea abordează fie doar fragmente ale problematicii enunțate fără a contura o examinare completă a infracțiunilor respective, fie reprezintă doar puncte de plecare pentru o examinare mai consistentă a răspunderii penale pentru faptele incriminate în art. 326¹ CP RM. De asemenea, între autorii analizați apar uneori neconcordanțe de perspectivă, concretizate în dezacorduri conceptuale privind: a) oportunitatea de incriminare a faptelor care sunt specificate la art. 326¹ CP RM; b) posibilitatea de raportare a infracțiunilor, prevăzute de art. 326¹ CP RM, la categoria de infracțiuni de corupție; c) oportunitatea de sancționare penală a exercitării atribuțiilor în sfera publică în situație de conflict de interese, etc. Investigarea științifică continuă este posibilă tocmai datorită aportului adus de perspectivele diverse. În doctrină, opiniile divergente referitoare la interpretarea art. 326¹ CP RM, chiar dacă nu sunt numeroase, devin surse de progres, nu obstacole, oferind astfel prilejul de a revizui argumente și de a formula concluzii mai precise. Această pluralitate, care în același timp alimentează un proces de reflecție continuă, deschide noi perspective asupra problemelor complexe ale dreptului penal.

Scopul lucrării este de a investiga temeiurile – real și juridic – ale răspunderii penale pentru faptele incriminate la art. 326¹ CP RM (având în vedere atât cadrul juridic extrapenal reprezentat de

Legea nr. 132/2016, Legea nr. 133/2016, Legea nr. 82/2017 etc., cât și practica Autorității Naționale de Integritate (în continuare – ANI)), prin clarificarea aspectelor controversate legate de conflictul de interese în sectorul public (cu accent pe implicațiile juridico-penale ale unui asemenea conflict) și prin elaborarea de soluții apte să asigure depășirea problemelor sesizate.

Obiectivele cercetării:

1) investigarea critică a pozițiilor din doctrina de specialitate cu privire la răspunderea penală pentru infracțiunile de exercitare a atribuțiilor în sectorul public în situație de conflict de interese, reliefând zonele de consens și tensiunile interpretative; 2) examinarea normelor din afara legii penale, care au o funcție de referință, fiind utile pentru interpretarea termenilor și sintagmelor din dispoziția art. 326¹ CP RM; 3) analiza legislației penale a altor state și a reglementărilor care nu mai sunt în vigoare, aplicate pe teritoriul Republicii Moldova sau în alte state, valorificând modelele eficiente pentru a fi eficientizată incriminarea faptelor specificate la art. 326¹ CP RM; 4) determinarea gradului de compatibilitate dintre reglementările interne și angajamentele internaționale asumate, în special privind protecția ordinii de drept contra conflictului de interese în sectorul public; 5) clarificarea pozițiilor privind conținutul obiectului juridic generic, al obiectului juridic de subgrup, al obiectului juridic special, al obiectului material (imaterial) și a produsului infracțiunilor analizate; 6) caracterizarea tuturor speciilor de victime ale infracțiunilor prevăzute la art. 326¹ CP RM; 7) stabilirea semnelor laturii obiective a acestor infracțiuni; 8) identificarea structurii faptei prejudiciabile prevăzute la art. 326¹ CP RM; 9) examinarea modalităților normative ale acțiunii principale și ale inacțiunii adiacente din componența faptei prejudiciabile prevăzute la art. 326¹ CP RM, a ambianței și a timpului de săvârșire a faptei respective; 10) clarificarea pozițiilor privind forma de vinovăție pe care făptuitorul o exprimă în raport cu infracțiunile prevăzute la art. 326¹ CP RM, etc.

Ipoteza de cercetare își găsește fundamentul în următoarele idei: temeiul pentru aplicarea art. 326¹ CP RM îl reprezintă fapta subiectului declarării în privința căruia s-a constatat că acesta s-a aflat în conflict de interese consumat; în prezența conflictului de interese consumat, dacă făptuitorul urmărește scopul prevăzut de art. 326¹ CP RM, vorbim despre consumarea uneia dintre infracțiunile prevăzute de acest articol. În prezența conflictului de interese real, dacă făptuitorul urmărește același scop, vorbim, după caz, fie despre perioada internă de desfășurare a activității infracționale prevăzute de acest articol, fie despre perioada externă de desfășurare a unei asemenea activități (mai precis – despre tentativa de infracțiune). În prezența conflictului de interese potențial, dacă făptuitorul urmărește scopul prevăzut de art. 326¹ CP RM, vorbim numai despre perioada internă de desfășurare a activității infracționale prevăzute de acest articol; în toate cazurile de săvârșire a infracțiunilor prevăzute la art. 326¹ CP RM, acțiunea principală este însoțită de inacțiunea adiacentă. Or, obligația de declarare a conflictului de interese real (prin informarea decidenților corespunzători) îi revine anume subiectului acestor infracțiuni, nu altcuiva; în toate cazurile de săvârșire a infracțiunilor prevăzute la art. 326¹ CP RM: a) acțiunea principală este însoțită de inacțiunea adiacentă, și anume – de nedeclararea conflictului de interese real; b) este prezentă ambianța de săvârșire a infracțiunii, și anume – nesoluționarea conflictului de interese real de către conducătorul organizației publice, ANI sau Consiliul de Integritate, după caz; în cazul infracțiunilor prevăzute la art. 326¹ CP RM, motivul special constă în interesul personal care corespunde doar în parte înțelesului acestei noțiuni din art. 2 al Legii nr. 133/2016.

Sinteza metodologiei de cercetare și justificarea metodelor de cercetare alese

Teza de doctorat are o temelie conceptuală complexă, incluzând doctrina, legislația națională penală și extrapenală, norme internaționale și europene, jurisprudența din Republica Moldova și din România. În lipsa unei practici judiciare evaluate de aplicare a art. 326¹ CP RM, am recurs la

examinarea unor cazuri relevante din practica ANI. Analiza acestor cazuri este admisibilă și concludentă, întrucât temeiul pentru aplicarea art. 326¹ CP RM îl reprezintă fapta subiectului declarării în privința căruia s-a constatat (de către ANI) că acesta s-a aflat în conflict de interese consumat. Metodele de cercetare logică, istorică, sistemică și juridico-comparativă au fost aplicate în vederea realizării scopului investigației de față.

CONȚINUTUL TEZEI

Structura lucrării cuprinde trei capitole, fiecare fiind încheiat printr-o secțiune de sinteză a problematicii abordate și a rezultatelor care au fost obținute.

În Capitolul 1 – *Analiza materialelor științifice privind răspunderea penală pentru exercitarea atribuțiilor în sectorul public în situație de conflict de interese* – se examinează: materialele științifice privind răspunderea pentru exercitarea atribuțiilor în sectorul public în situație de conflict de interese, publicate în Republica Moldova; materialele științifice privind răspunderea pentru exercitarea atribuțiilor în sectorul public în situație de conflict de interese, care au fost publicate în străinătate.

S. Brînza și V. Stati au publicat în 2017 un articol științific în care este analizată o inițiativă legislativă de incriminare, printre altele, a conflictului de interese.¹⁰

Mai precis, acest studiu este focusat pe analiza modificărilor și completărilor în partea specială a Codului penal al Republicii Moldova, propuse în cadrul Proiectului nr. 268/2016.¹¹ În această ordine de idei, sunt examinate efectele pozitive și cele negative ale unei eventuale adoptări a acestui proiect. De asemenea, sunt formulate opinii, observații și sugestii privitoare la îmbunătățirea calității Proiectului nr. 268/2016. În proiectul respectiv a fost propusă completarea Codului penal cu art. 326² „Exercitarea atribuțiilor în sectorul public în situație de conflict de interese”¹² și art. 335² „Exercitarea atribuțiilor în sfera privată în situație de conflict de interese”¹³. Autorii critică Nota informativă la Proiectul nr. 268/2016, care pare să nu reflecte întocmai realitatea. S. Brînza și V. Stati argumentează că obligativitatea de incriminare a faptelor în cauză nu rezultă din Convenția ONU împotriva corupției¹⁴ sau din Acordul de asociere Republica Moldova – Uniunea Europeană.¹⁵ În consecință, cei doi doctrinari consideră suficientă răspunderea disciplinară prevăzută de alin. (4) art. 23 al Legii nr. 133/2016.

În 2018, V. Moraru și V. Stati au publicat un articol științific în care este tratată problema legată de oportunitatea incriminării conflictului de interese.¹⁶

¹⁰ A se vedea: BRÎNZA, Serghei, STATI, Vitalie. Observații critice pe marginea Proiectului de lege nr. 268/2016. În: *Актуальные научные исследования в современном мире*, 2017, Вып. 1, ч. 4, pp. 82-96. ISSN 2524-0986.

¹¹ A se vedea: *Proiectul Legii privind modificarea și completarea unor acte legislative (Codul penal – art. 55, 60, 64 ș.a.; Codul de procedură penală – art. 132⁸ ș.a.)*. [cit. 15.08.2023] Disponibil:

<https://old.parlament.md/LegislationDocument.aspx?Id=e6165fec-2671-4e7e-ae11-bdf0083499bc>

¹² *Proiectul Legii privind modificarea și completarea unor acte legislative (Codul penal – art. 55, 60, 64 ș.a.; Codul de procedură penală – art. 132⁸ ș.a.)*. [cit. 15.08.2023] Disponibil:

<https://old.parlament.md/LegislationDocument.aspx?Id=e6165fec-2671-4e7e-ae11-bdf0083499bc>

¹³ Ibidem.

¹⁴ A se vedea: *United Nations Convention against Corruption*. [cit. 15.08.2023] Disponibil:

https://www.unodc.org/documents/brussels/UN_Convention_Against_Corruption.pdf

¹⁵ A se vedea: Acordul de asociere Republica Moldova – Uniunea Europeană. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2014, nr. 185-199.

¹⁶ A se vedea: MORARU, Victor, STATI, Vitalie. Este oare oportună amendarea Codului penal al Republicii Moldova pentru incriminarea exercitării atribuțiilor în sectorul public în situație de conflict de interese? În: *Modern scientific challenges and trends: a collection scientific works of the International scientific conference (20th may, 2018)*. Warsaw: Sp. z o. o. “iScience”, 2018, Part 2, pp. 90-95. ISBN 978-83-949403-3-1.

În context, trebuie de menționat că, în Proiectul nr. 34/2018 a fost propusă completarea Codului penal al Republicii Moldova cu articolul 326¹ „Exercitarea atribuțiilor în sectorul public în situație de conflict de interese”.¹⁷ În viziunea autorilor, analiza legislației denotă că nu întotdeauna aplicarea sancțiunilor disciplinare (de exemplu, a reducerii salariului sau a retrogradării din funcție) are un efect disuasiv asupra celor care exercită atribuțiile în sectorul public în situație de conflict de interese. După V. Moraru și V. Stati, este important că în dispoziția alin. (1) art. 326¹ CP RM se recurge la sintagma „în vederea obținerii, direct sau indirect, a unui avantaj patrimonial a cărui valoare depășește 10000 de unități convenționale.”¹⁸ Or, din această sintagmă reiese că va constitui abatere disciplinară și nu va fi calificată în baza art. 326¹ CP RM acea exercitare a atribuțiilor în sectorul public în situație de conflict de interese, prin care se urmărește obținerea, directă sau indirectă, a unui avantaj nepatrimonial sau a unui avantaj patrimonial a cărui valoare nu depășește 10000 de unități convenționale. În acest mod, ilicitul penal este clar disociat de ilicitul nepenal. Comparând sancțiunea din art. 326¹ CP RM cu cea din alin. (2) art. 327 CP RM, V. Moraru și V. Stati ajung la concluzia că regulile, fixate în alin. (3) art. 5 al Legii nr. 100 din 22.12.2017 cu privire la actele normative¹⁹, au fost implementate în cel mai eficient mod. În consecință, este sprijinită stabilirea răspunderii penale pentru astfel de fapte. Totodată, este recomandată compatibilizarea terminologică a art. 326¹ CP RM cu Legea nr. 133/2016. Cei doi doctrinari propun ca fragmentul din dispoziția alin. (1) art. 326¹ CP RM – „[...] pentru soțul, concubinul, o rudă sau un afin (al soțului/soției sau concubinului/concubinei) până la gradul II inclusiv [...]”²⁰ – să fie substituit prin fragmentul „[...] pentru o persoană apropiată sau o persoană juridică [...]”.²¹ Mai mult decât atât, V. Moraru și V. Stati au recomandat completarea Capitolului XIII din partea generală a Codului penal cu articolul 134¹⁴ „Persoana apropiată”.²² Pe această cale, din punctul de vedere al celor doi doctrinari, ar putea fi asigurată constanța, uniformitatea și corespunderea terminologiei utilizate în legea penală cu cea folosită în alte acte normative. Se are în vedere că noțiunea „persoană apropiată” este definită în art. 2 al Legii nr. 133/2016, iar definiția din art. 134¹⁴ CP RM ar trebui doar să reproducă fidel textul definiției corespunzătoare din art. 2 al Legii nr. 133/2016.

Din 2018 datează articolul științific în care S. Brînză și V. Stati efectuează o investigație temeinică a infracțiunilor de exercitare a atribuțiilor în sectorul public în situație de conflict de interese, care sunt prevăzute la art. 326¹ CP RM.²³

În acest scop, autorii argumentează, întâi de toate, de ce consideră că art. 326¹ CP RM prevede răspunderea pentru două infracțiuni, nu pentru una singură. Apoi este identificat, în actele

¹⁷ Proiectul de Lege pentru modificarea și completarea unor acte legislative (Codul penal – art. 326¹; Codul contravențional – art. 313⁴, 313⁵, 313⁶ ș.a.). [citat 15.08.2023] Disponibil:

<https://old.parlament.md/LegislationDocument.aspx?Id=65d5abec-373b-4a49-8c37-7079370303e7>

¹⁸ Ibidem.

¹⁹ A se vedea: Legea cu privire la actele normative: nr. 100 din 22.12.2017. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2018, nr. 7-17, 34.

²⁰ Proiectul de Lege pentru modificarea și completarea unor acte legislative (Codul penal – art. 326¹; Codul contravențional – art. 313⁴, 313⁵, 313⁶ ș.a.). [citat 15.08.2023] Disponibil:

<https://old.parlament.md/LegislationDocument.aspx?Id=65d5abec-373b-4a49-8c37-7079370303e7>

²¹ MORARU, Victor, STATI, Vitalie. Este oare oportună amendarea Codului penal al Republicii Moldova pentru incriminarea exercitării atribuțiilor în sectorul public în situație de conflict de interese? În: *Modern scientific challenges and trends: a collection scientific works of the International scientific conference (20th may, 2018)*. Warsaw: Sp. z o. o. “iScience”, 2018, Part 2, pp. 90-95. ISBN 978-83-949403-3-1.

²² Ibidem.

²³ A se vedea: BRÎNZĂ, Serghei, STATI, Vitalie. Exercitarea atribuțiilor în sectorul public în situație de conflict de interese: reglementarea răspunderii în Codul penal al Republicii Moldova. În: *Modern scientific challenges and trends: a collection scientific works of the International scientific conference (20th July, 2018)*. Warsaw: Sp. z o. o. “iScience”, 2018, pp. 19-30. ISBN 978-83-949403-3-1.

internaționale și în legislația penală română, suportul pentru incriminarea în art. 326¹ CP RM a infracțiunilor reunite sub denumirea marginală de exercitare a atribuțiilor în sectorul public în situație de conflict de interese. În încercarea de a stabili conținutul obiectului juridic special al infracțiunilor analizate, S. Brînza și V. Stati accentuează că „astfel de viziuni doctrinare nu pot fi abordate decât prin prisma art. 326¹ CP RM.”²⁴ După această precizare, este identificat conținutul obiectului juridic special al infracțiunilor prevăzute la art. 326¹ CP RM, făcându-se în acest scop referire la Legea nr. 133/2016. Polemizând cu unii autori români, S. Brînza și V. Stati explică de ce, în contextul infracțiunilor prevăzute la art. 326¹ CP RM, obiectul material (imaterial) al infracțiunii trebuie deosebit de produsul infracțiunii, iar produsul infracțiunii trebuie, la rândul său, să fie disociat de obiectul scopului infracțiunii. După determinarea victimei infracțiunilor analizate, autorii trec la analiza celor trei semne constitutive ale laturii obiective: fapta prejudiciabilă; timpul infracțiunii; ambianța infracțiunii. S. Brînza și V. Stati identifică și examinează pe rând cele cinci modalități normative ale faptei prejudiciabile specificate în art. 326¹ CP RM. Autorii accentuează că lista acestor modalități este limitativă, iar timpul infracțiunii și ambianța infracțiunii au un caracter indispensabil. În procesul de examinare a timpului de comitere a infracțiunilor prevăzute la art. 326¹ CP RM, S. Brînza și V. Stati prezintă argumente de ce noțiunea de timp al exercitării atribuțiilor de serviciu nu trebuie confundată cu noțiunea de timp al îndeplinirii obligațiilor de serviciu.

În 2019, în scurt timp după intrarea în vigoare a Legii nr. 66/2018, a fost publicat articolul științific al lui A. Eșanu.²⁵

În cadrul acestei publicații, autoarea identifică premisele sociale și juridice care au stat la baza incriminării în art. 326¹ CP RM a faptelor care sunt reunite sub denumirea marginală de exercitare a atribuțiilor în sectorul public în situație de conflict de interese. Un alt obiectiv al lui A. Eșanu a fost de a stabili dacă a fost oportună sau nu disjungerea acestor fapte din matricea de abuz de putere sau abuz în serviciu incriminat în art. 327 CP RM. În vederea realizării acestor obiective, autoarea analizează modelele de elevație juridică din legislațiile altor state, precum și standardele și instrumentele internaționale în materie. Concluzia lui A. Eșanu este că „motivele care au stat la baza criminalizării exprese a exercitării atribuțiilor în sectorul public în situație de conflict de interese sunt direct proporționale cu principiile esențiale de funcționare normală a entităților publice”.²⁶

În același an 2019, a apărut un alt articol științific al lui A. Eșanu.²⁷ În acest articol sunt dezvoltate ideile din studiul precedent.

Autoarea demonstrează că exercitarea atribuțiilor în sectorul public în situație de conflict de interese a atras răspunderea penală înainte de intrarea în vigoare a Legii nr. 66/2018. Însă, până la acest moment, răspunderea se aplica nu pentru infracțiunile distincte de exercitare a atribuțiilor în sectorul public în situație de conflict de interese, ci pentru abuzul de putere sau abuzul de serviciu. Mai precis, până la intrarea în vigoare a Legii nr. 66/2018, exercitarea atribuțiilor în sectorul public în situație de conflict de interese era văzută ca modalitate faptică a abuzului de putere sau a abuzului

²⁴ BRÎNZA, Serghei, STATI, Vitalie. Exercițarea atribuțiilor în sectorul public în situație de conflict de interese: reglementarea răspunderii în Codul penal al Republicii Moldova. În: *Modern scientific challenges and trends: a collection scientific works of the International scientific conference (20th July, 2018)*. Warsaw: Sp. z o. o. “iScience”, 2018, pp. 19-30. ISBN 978-83-949403-3-1.

²⁵ A se vedea: EȘANU, Adriana. Încriminarea exercitării atribuțiilor în sectorul public în situație de conflict de interese. Ratio Essendi. În: *Revista Procuraturii Republicii Moldova*, 2019, nr. 2, pp. 17-20. ISSN 2587-3601.

²⁶ EȘANU, Adriana. Încriminarea exercitării atribuțiilor în sectorul public în situație de conflict de interese. Ratio Essendi. În: *Revista Procuraturii Republicii Moldova*, 2019, nr. 2, pp. 17-20. ISSN 2587-3601.

²⁷ A se vedea: EȘANU, Adriana. Încriminarea exercitării atribuțiilor de serviciu în situație de conflict de interese: argumente pro și contra. În: *Studia Universitatis Moldaviae (Seria Științe Sociale)*, 2019, nr. 11, pp. 62-67. ISSN 1814-3199.

de serviciu. A. Eșanu analizează decizia legiuitorului moldav de a nu incrimina fapta de exercitare a atribuțiilor în sectorul privat în situație de conflict de interese. Autoarea consideră că, în acest mod, a fost nesocotită „coerența normelor juridice”²⁸ și neglijate anumite angajamente pe care țara noastră și le-a asumat în procesul de aderare la UE. Cu toate acestea, A. Eșanu consideră inoportună incriminarea faptei de exercitare a atribuțiilor în sectorul privat în situație de conflict de interese, astfel fiind prevenite „potențialele disfuncționalități în sectorul privat”.²⁹ Autoarea salută completarea Codului penal cu art. 326¹, menționând că, pe această cale, este prevenită indirect comiterea actelor de corupție, asigurându-se totodată funcționarea entităților publice în strictă corespundere cu principiile reliefate în art. 4 al Legii nr. 82/2017.³⁰

În 2019 a fost publicat un articol științific elaborat de către C. Chihai.³¹

Această autoare demonstrează că incriminarea în art. 326¹ CP RM a faptelor, care sunt reunite sub denumirea marginală de exercitare a atribuțiilor în sectorul public în situație de conflict de interese, a fost anticipată de adoptarea unor acte normative prin care legiuitorul moldav a îndeplinit în fața comunității internaționale anumite obligații privind prevenirea și combaterea conflictului de interese în sfera publică. C. Chihai argumentează că prevederile acestor acte normative, ca și art. 327 CP RM, nu sunt suficiente pentru a asigura prevenirea și combaterea eficace a conflictului de interese în sfera publică. În continuare sunt examinate modelele român, francez, german și mexican de incriminare a exercitării atribuțiilor în sectorul public în situație de conflict de interese. Sunt scoase în evidență avantajele și dezavantajele acestor modele, fiind sugerate anumite soluții pentru perfecționarea art. 326¹ CP RM. În altă ordine de idei, C. Chihai face o radiografie a elementelor constitutive ale infracțiunilor prevăzute de acest articol. Având ca puncte de reper reglementările naționale și internaționale relevante, dar și opiniile altor doctrinari, C. Chihai dezvăluie conținutul obiectului juridic generic și al obiectului juridic special al infracțiunilor de exercitare a atribuțiilor în sectorul public în situație de conflict de interese.

Analiza noastră este continuată de publicația elaborată în 2019 de către A. Eșanu.³² În această publicație autoarea mută accentele pe aspecte care nu au reprezentat obiectul analizei în primele două articole științifice ale sale, la care ne-am referit anterior.

De această dată, A. Eșanu abordează nu oportunitatea adoptării Legii nr. 66/2018 și, implicit, a art. 326¹ CP RM. Sunt investigate problemele aplicării și interpretării acestui articol, fiind luate în considerare sursele doctrinare din domeniu, precum și normele corespondente cu art. 326¹ CP RM din legislațiile altor state. Se analizează gradul prejudiciabil al faptelor incriminate în acest articol, fiind identificate conexiunile dintre acest articol și normele de referință din legislația extrapenală. Se pune accentul pe stabilirea conținutului și a modalităților normative specifice ale acțiunii prejudiciabile specificate în art. 326¹ CP RM, pe remarcarea momentului de consumare a infracțiunilor prevăzute de acest articol, dar și pe trăsăturile particulare ale atitudinii psihice a subiectului infracțiunilor de exercitare a atribuțiilor în sectorul public în situație de conflict de

²⁸ EȘANU, Adriana. Incriminarea exercitării atribuțiilor de serviciu în situație de conflict de interese: argumente pro și contra. În: *Studia Universitatis Moldaviae (Seria Științe Sociale)*, 2019, nr. 11, pp. 62-67. ISSN 1814-3199.

²⁹ Ibidem.

³⁰ A se vedea: Legea integrității: nr. 82 din 25.05.2017. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2018, nr. 229-243, 360.

³¹ A se vedea: CHIHAI, Cristina. Analiza juridico-penală a infracțiunilor de exercitare a atribuțiilor în sectorul public în situație de conflict de interese (art. 326¹ CP RM). În: *Studia Universitatis Moldaviae (Seria Științe Sociale)*, 2019, nr. 3, pp. 160-178. ISSN 1814-3199.

³² A se vedea: EȘANU, Adriana. Exercițarea atribuțiilor în sectorul public în situație de conflict de interese: conotații juridico-penale. În: *Realități și perspective ale învățământului juridic național: Culegerea comunicărilor. Vol. 2, 1-2 octombrie 2019, Chișinău*. Chișinău: CEP USM, 2019, pp. 51-59. ISBN 978-9975-149-88-4.

interese. Printre altele, A. Eșanu demonstrează că „doar actul administrativ individual, nu și cel administrativ normativ constituie produs al infracțiunii de exercitare a atribuțiilor în sectorul public în situație de conflict de interese.”³³ Sunt definite noțiunile „încheierea unui act juridic” și „decizie”, necesare pentru a percepe conținutul acțiunii prejudiciabile prevăzute de art. 326¹ CP RM. În același scop, se analizează ipotezele de luare individuală și colectivă a unei decizii, precum și de participare la luarea unei decizii. Stabilind momentul de consumare a infracțiunilor specificate în art. 326¹ CP RM, A. Eșanu face o paralelă între infracțiunile de corupție și infracțiunile de exercitare a atribuțiilor în sectorul public în situație de conflict de interese. Sunt profilate diferențele de principiu dintre acestea. Aceste diferențe implică prezența sau, respectiv, lipsa: a) remunerației ilicite; b) duo-ului „corupt – corupător”.

O. Bivol este autorul unui studiu, publicat în 2021, în care este analizată oportunitatea completării Capitolului XVI din partea specială a Codului penal al Republicii Moldova cu un articol care ar corespunde cu art. 326¹ CP RM.³⁴

Făcând referire la opiniile unor doctrinari autohtoni, care au recomandat completarea capitolului sus-menționat al legii penale cu articole care ar corespunde cu art. 326 și 329 CP RM, O. Bivol se întreabă dacă ar fi oportună incriminarea exercitării atribuțiilor în sectorul privat în situație de conflict de interese. Deși în Republica Moldova a existat o inițiativă de a incrimina o astfel de faptă, autorul constată că la ea s-a renunțat, cel mai probabil, datorită unei soluții din jurisprudența constituțională a României. În acest mod, legiuitorul moldav nu și-a îndeplinit angajamentul, asumat în fața comunității internaționale, de a incrimina exercitarea atribuțiilor în sectorul privat în situație de conflict de interese. O astfel de faptă rămâne în continuare una dintre modalitățile faptice ale infracțiunii prevăzute la art. 335 CP RM.

În Capitolul 2 – *Analiza juridico-penală a infracțiunilor prevăzute la art. 326¹ CP RM* – cercetarea se axează asupra: obiectului infracțiunilor (și anume – obiectul juridic general, obiectul juridic generic, obiectul juridic de subgrup, obiectul juridic special, obiectul material și cel imaterial, produsul, precum și categoriile de victime vizate); laturii obiective (condițiile pe care trebuie să le întrunească fapta prejudiciabilă, ambianța și timpul de săvârșire a infracțiunii); laturii subiective (forma vinovăției și elementele secundare aferente); subiectului infracțiunii (condițiile generale pe care le satisface subiectul infracțiunii, calitățile speciale ale subiectului infracțiunii, trăsăturile individualizante ale participanților la infracțiune).

O serie de doctrinari opinează – explicit sau implicit – că infracțiunile, care sunt prevăzute de art. 326¹ CP RM sau de normele corespondente din legislația altor state, nu fac parte din rândul infracțiunilor de corupție. De pildă, S. Brînza și V. Stati menționează: „Este de esența corupției ca aceasta să se exprime fie în solicitarea, primirea sau acceptarea, direct sau indirect, pentru sine sau pentru o altă persoană, a unor foloase materiale sau a unui avantaj necuvenit, fie în promisiunea, oferirea sau acordarea ilegală a unor asemenea foloase sau avantaje necuvenite.”³⁵ Gh. Reniță are o

³³ EȘANU, Adriana. Exercițarea atribuțiilor în sectorul public în situație de conflict de interese: conotații juridico-penale. În: *Realități și perspective ale învățământului juridic național: Culegerea comunicărilor. Vol. 2, 1-2 octombrie 2019, Chișinău*. Chișinău: CEP USM, 2019, pp. 51-59. ISBN 978-9975-149-88-4.

³⁴ A se vedea: BIVOL, Octavian. Limitele incriminării faptelor de exercitare a atribuțiilor de serviciu în sectorul privat în situație de conflict de interese. În: *Integrare prin cercetare și inovare: Științe juridice și economice, 10-11 noiembrie 2021, Chișinău*. Chișinău: Centrul Editorial-Poligrafic al USM, 2021, pp. 114-117. ISBN 978-9975-158-56-5.

³⁵ BRÎNZA, Serghei, STATI, Vitalie. Observații critice pe marginea Proiectului de lege nr. 268/2016. În: *Актуальные научные исследования в современном мире*, 2017, Вып. 1, ч. 4, pp. 82-96. ISSN 2524-0986.

păreră apropiată.³⁶ La rândul său, A. Eșanu susține: „Infrațiunile de corupție nu pot să existe în afara unei remunerații ilicite, fapt ce impune necesarmente existența unui corupt, pe de o parte, și a unui corupător, pe de altă parte. *Per a contrario*, în cazul exercitării atribuțiilor în sectorul public în situație de conflict de interese, nu mai este nevoie de cele două persoane tipice infrațiunilor de corupție.”³⁷ Părerile lui A. Hemei și Iu.A. Vancik sunt consonante cu cea a lui A. Eșanu.³⁸ Pe aceeași lungime de undă, C. Brînza relevă: „Nu există niciun temei pentru a afirma că fapta de abuz de putere sau de abuz de serviciu poate fi echivalată cu corupția. [...] Faptele penale și faptele contravenționale, enumerate în alin. (2) și (3) art. 44 al Legii nr. 82/2017, formează conținutul noțiunii de corupție în sensul acestei legi.”³⁹ Așa cum am menționat *supra*, „exercitarea atribuțiilor de serviciu în sectorul public în situație de conflict de interese”⁴⁰ este specificată în alin. (2) art. 45 al Legii nr. 82/2017. În afară de aceasta, art. 326¹ CP RM constituie o normă specială față de art. 327 CP RM. Prin prisma acestor argumente, părerea lui C. Brînza nu lasă nicio îndoială că acest autor consideră că infrațiunile, prevăzute la art. 326¹ CP RM, nu sunt infrațiuni de corupție.

O particularitate a infrațiunilor de corupție, ce nu poate fi ignorată, ne permite să le deosebim de infrațiunile prevăzute la art. 326¹ CP RM.

Astfel, analizând infrațiunile de corupere pasivă (art. 324 CP RM), S. Brînza, V. Stati și C. Gurschi menționează: „Este necesar ca remunerația ilicită să constituie un contraechivalent al conduitei pe care persoana publică sau persoana publică străină se angajează să o aibă [...]”⁴¹ Aceiași autori continuă: „Dacă persoana publică sau persoana publică străină pretinde, acceptă sau primește remunerația ilicită nu cu titlu de contraechivalent al conduitei pe care aceasta se angajează să o aibă, atunci cele săvârșite vor constitui nu infrațiunea prevăzută alin. (1) art. 324 CP RM, dar, eventual, o altă faptă (de exemplu, una dintre faptele specificate art. 327 CP RM sau art. 312 din Codul contravențional).”⁴² Pe lângă aceasta, într-o altă lucrare, S. Brînza și V. Stati relevă: „Obiectul material sau imaterial al infrațiunilor, prevăzute la art. 327 CP RM, în general, și al infrațiunii

³⁶ A se vedea: RENIȚĂ, Gheorghe. Manipularea unui eveniment și pariurile aranjate (art. 242¹ și 242² CP RM): infrațiuni de corupție? În: *Studia Universitatis Moldaviae (Seria Științe Sociale)*, 2017, nr. 3, pp. 180-191. ISSN 1814-3199.

³⁷ EȘANU, Adriana. Incriminarea exercitării atribuțiilor de serviciu în situație de conflict de interese: argumente pro și contra. În: *Studia Universitatis Moldaviae (Seria Științe Sociale)*, 2019, nr. 11, pp. 62-67. ISSN 1814-3199; EȘANU, Adriana. Exercitarea atribuțiilor în sectorul public în situație de conflict de interese: conotații juridico-penale. În: *Realități și perspective ale învățământului juridic național: Culegerea comunicărilor, Vol. 2, 1-2 octombrie 2019, Chișinău*. Chișinău: CEP USM, 2019, pp. 51-59. ISBN 978-9975-149-88-4.

³⁸ A se vedea: HEMEI, Alexandru. Răspunderea penală pentru exercitarea atribuțiilor în sectorul public în situație de conflict de interese. În: *Analele Științifice ale Universității de Stat din Moldova: Științe juridice. Științe sociale, 16 septembrie 2022, Chișinău*. Chișinău: Centrul Editorial-Poligrafic al USM, 2022, pp. 223-226. ISBN 978-9975-142-54-0; ВАНЬЧИК, Ю.А. Загальнотеоретичні підходи до визначення корупції, корупційних діянь і корупційних відносин. În: *Філософські та методологічні проблеми права*, 2014, № 1, с. 175-181. ISSN 2519-4674.

³⁹ BRÎNZA, Cristian. Reflecții cu privire la conținutul noțiunii de corupție. În: *Studia Universitatis Moldaviae (Seria Științe Sociale)*, 2019, nr. 3, pp. 146-159. ISSN 1814-3199; BRÎNZA, Cristian. *Răspunderea penală pentru luarea de mită și darea de mită*. Chișinău: Tipografia Centrală, 2021, p. 51, 61. 428 p. ISBN 978-9975-157-88-9.

⁴⁰ Legea integrității: nr. 82 din 25.05.2017. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2017, nr. 229-243, 360.

⁴¹ BRÎNZA, Serghei, STATI, Vitalie. *Tratat de drept penal. Partea Specială. Vol. II*. Chișinău: Tipografia Centrală, 2015, p. 860. 1300 p. ISBN 978-9975-53-470-3; BRÎNZA, Serghei, STATI, Vitalie. *Drept penal. Partea specială. Vol. II*. Chișinău: Tipografia Centrală, 2011, p. 825. 1324 p. ISBN 978-9975-53-034-7; POALELUNGI, Mihai et al. *Manualul judecătorului pentru cauze penale*. Chișinău: Tipografia Centrală, 2013, p. 933. 1192 p. ISBN 978-9975-53-231-0.

⁴² BRÎNZA, Serghei, STATI, Vitalie. *Tratat de drept penal. Partea Specială. Vol. II*. Chișinău: Tipografia Centrală, 2015, p. 860. 1300 p. ISBN 978-9975-53-470-3; BRÎNZA, Serghei, STATI, Vitalie. *Drept penal. Partea specială. Vol. II*. Chișinău: Tipografia Centrală, 2011, p. 825. 1324 p. ISBN 978-9975-53-034-7; POALELUNGI, Mihai et al. *Manualul judecătorului pentru cauze penale*. Chișinău: Tipografia Centrală, 2013, p. 933. 1192 p. ISBN 978-9975-53-231-0.

prevăzute la lit. b¹) alin. (2) art. 327 CP RM, în special, nu poate avea calitatea de remunerație ilicită. Aceasta înseamnă că [foloasele] care reprezintă obiectul material sau imaterial al infracțiunilor prevăzute la art. 327 CP RM, în general, și al infracțiunii prevăzute la lit. b¹) alin. (2) art. 327 CP RM, în special, nu pot să constituie un contraechivalent al conduitei pe care făptuitorul se angajează să o aibă [...].⁴³ Alți doctrinari autohtoni au o poziție asemănătoare.⁴⁴

În doctrina autohtonă, doar S. Brînza și V. Stati au stabilit obiectul juridic special al infracțiunilor prevăzute la art. 326¹ CP RM: „relațiile sociale cu privire la buna desfășurare a activității de serviciu în sfera publică, care este incompatibilă cu fapta persoanei publice sau a persoanei cu funcție de demnitate publică, care, în exercitarea atribuțiilor de serviciu, soluționează cereri, demersuri sau plângeri, adoptă un act administrativ, încheie un act juridic, ia o decizie sau participă la luarea unei decizii în vederea obținerii unui avantaj patrimonial a cărui valoare depășește 10000 de unități convenționale, pentru sine sau pentru o persoană apropiată în sensul al Legii nr. 133/2016, dacă conflictul de interese nu a fost declarat și soluționat în conformitate cu legislația privind declararea și controlul averii și a intereselor personale.”⁴⁵ C. Chihai se alătură acestui punct de vedere.⁴⁶ Art. 326¹ CP RM prevede răspunderea pentru două infracțiuni. C. Timofei menționează nu fără temei: „Dacă un obiect juridic special ar fi comun pentru două sau mai multe infracțiuni, atunci – lipsindu-i specificul, individualitatea, trăsăturile particularizante – nici nu ar putea să se numească „obiect juridic special”.⁴⁷ În opinia lui S. Brînza, „obiectul juridic special, denumit uneori, în mod sugestiv, „obiect juridic individual”, este specific pentru fiecare infracțiune în parte și nu poate fi comun pentru mai multe infracțiuni”⁴⁸

După părerea lui S. Brînza și V. Stati, „obiectul material (imaterial) al infracțiunilor, prevăzute la art. 326¹ CP RM, îl reprezintă materia primă, materialele sau alte entități preexistente din care se confecționează produsul infracțiunii”.⁴⁹ C. Chihai aderă la acest punct de vedere.⁵⁰ După părerea lui

⁴³ BRÎNZA, Serghei, STATI, Vitalie. Abuzul de putere sau abuzul de serviciu săvârșit din interes material, în scopul realizării altor interese personale sau în interesul unei terțe persoane: controverse și soluții. În: *SSRN Electronic Journal*. ISSN 1556-5068. https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=4169537

⁴⁴ A se vedea: BRÎNZA, Cristian. Semnificația sintagmei „ce nu i se cuvin” din dispozițiile art. 333 și 334 Cod penal. În: *Integrare prin cercetare și inovare: Științe juridice și economice, 7-8 noiembrie 2019, Chișinău*. Chișinău: CEP USM, 2019, pp. 147-151. ISBN 978-9975-149-46-4; PRISACARI, V.V. Unitatea și pluralitatea de infracțiuni în raport cu fapta de corupere pasivă (articolul 324 din Codul penal al Republicii Moldova). În: *Актуальные научные исследования в современном мире*, 2021, № 9-2, c. 94-104. ISSN 2524-0986; TIMOFEI, Corina. Obiectul material sau imaterial și victima în cazul infracțiunilor prevăzute la art. 326 CP RM. În: *Revista Națională de Drept*, 2013, nr. 8, pp. 82-88. ISSN 1811-0770; ȚURCAN, Ion. Cu privire la conținutul unor obiecte predestinate coruperii. În: *Revista Națională de Drept*, 2010, nr. 11, pp. 34-37. ISSN 1811-0770.

⁴⁵ BRÎNZA, Serghei, STATI, Vitalie. Exercițarea atribuțiilor în sectorul public în situație de conflict de interese: reglementarea răspunderii în Codul penal al Republicii Moldova. În: *Modern scientific challenges and trends: a collection scientific works of the International scientific conference (20th July, 2018)*. Warsaw: Sp. z o. o. “iScience”, 2018, pp. 19-30. ISBN 978-83-949403-3-1.

⁴⁶ A se vedea: CHIHAI, Cristina. Analiza juridico-penală a infracțiunilor de exercitare a atribuțiilor în sectorul public în situație de conflict de interese (art. 326¹ CP RM). În: *Studia Universitatis Moldaviae (Seria Științe Sociale)*, 2019, nr. 3, pp. 160-178. ISSN 1814-3199.

⁴⁷ TIMOFEI, Corina. Obiectul juridic al infracțiunilor prevăzute la art. 326 CP RM. În: *Revista Națională de Drept*, 2013, nr. 4, pp. 48-53. ISSN 1811-0770.

⁴⁸ BRÎNZA, Sergiu. *Obiectul infracțiunilor contra patrimoniului*. Chișinău: Tipografia Centrală, 2005, p. 564. 675 p. ISBN 9975-70-414-X.

⁴⁹ BRÎNZA, Serghei, STATI, Vitalie. Exercițarea atribuțiilor în sectorul public în situație de conflict de interese: reglementarea răspunderii în Codul penal al Republicii Moldova. În: *Modern Scientific Challenges and Trends: a collection scientific works of the International scientific conference (20th July, 2018)*. Warsaw: Sp. z o. o. “iScience”, 2018, pp. 19-30. ISBN 978-83-949403-3-1.

⁵⁰ A se vedea: CHIHAI, Cristina. Analiza juridico-penală a infracțiunilor de exercitare a atribuțiilor în sectorul public în situație de conflict de interese (art. 326¹ CP RM). În: *Studia Universitatis Moldaviae (Seria Științe Sociale)*, 2019, nr. 3, pp. 160-178. ISSN 1814-3199.

V. Stati, „prin „obiect imaterial al infracțiunii” trebuie să se înțeleagă entitatea incorporeală asupra căreia se îndreaptă nemijlocit acțiunea infracțională, prin al cărei intermediu se aduce atingere obiectului juridic al infracțiunii”.⁵¹ A. Eșanu, în legătură cu infracțiunile prevăzute la art. 326¹ CP RM, vorbește despre „existența unui produs infracțional de genul act administrativ, decizie etc.”.⁵² Mai desfășurată este opinia lui S. Brînza și V. Stati. În legătură cu aceleași infracțiuni, acești doi autori afirmă: „Produs al infracțiunilor [...] trebuie considerat, după caz: 1) cererile, demersurile sau plângerile soluționate de către făptuitor; 2) actul administrativ adoptat de către făptuitor; 3) actul juridic încheiat, direct sau prin intermediul unei persoane terțe, de către făptuitor; 4) decizia luată de către făptuitor; 5) decizia la a cărei luare a participat făptuitorul”.⁵³

Ne raliem poziției exprimate de către S. Brînza și V. Stati. În dispoziția art. 326¹ CP RM, la victima infracțiunii se referă indirect următoarea sintagmă „dacă conflictul de interese nu a fost declarat și soluționat în conformitate cu legislația privind declararea și controlul averii și a intereselor personale”.⁵⁴ Această dispoziție, coroborată cu cele la care face referire art. 326¹ CP RM, denotă că, în rezultatul săvârșirii uneia dintre infracțiunile prevăzute la art. 326¹ CP RM, organizația publică este limitată în posibilitatea de a participa la relațiile sociale apărute împotriva acestor infracțiuni.

În art. 326¹ CP RM se prevede răspunderea pentru infracțiuni în cazul cărora fapta prejudiciabilă include două componente: acțiunea principală și inacțiunea adiacentă; această faptă nu poate include o inacțiune principală, însă include întotdeauna o inacțiune adiacentă. Din alin. (1) art. 326¹ CP RM putem afla că fapta prejudiciabilă, care este prevăzută de această normă, include, *inter alia*, acțiunea principală. Acțiunea dată presupune prezența următoarelor cinci modalități normative: 1) soluționarea unor cereri, demersuri sau plângeri; 2) adoptarea unui act administrativ; 3) încheierea, directă sau prin intermediul unei persoane terțe, a unui act juridic; 4) luarea unei decizii; 5) participarea la luarea unei decizii.

În ceea ce privește motivul infracțiunilor prevăzute la art. 326¹ CP RM, conform opiniei lui C. Chihai, acesta se exprimă în „interesul material, [...] în mod distins și predominant ca fiind imboldul lăuntric ce determină majoritatea infractorilor la comiterea faptei infracționale”.⁵⁵ Nu este clar dacă autoarea consideră interesul material motiv unic sau doar dominant al infracțiunilor analizate. La rândul lor, S. Brînza și V. Stati prezintă o listă deschisă, exemplificativă, de motive ale infracțiunilor prevăzute la art. 326¹ CP RM: „interesul material; năzuința de a ajuta persoana apropiată în sensul Legii nr. 133/2016, etc.”.⁵⁶ Aceste două opinii nu sunt identice, lăsând anumite semne de întrebare privind conținutul motivului în cazul infracțiunilor prevăzute la art. 326¹ CP RM.

⁵¹ STATI, Vitalie. Problema obiectului material în cazul infracțiunii de încălcare a dreptului de autor și drepturilor conexe (art. 185¹ CP RM). În: *Probleme teoretice și practice ale economiei proprietății intelectuale. Comunicări prezentate la ediția a V-a a Conferinței internaționale științifico-practice (16-17 noiembrie 2006)*. Chișinău: AGEPI, 2007, pp. 228-230. ISBN 978-9975-911-02-03.

⁵² EȘANU, Adriana. Exercițarea atribuțiilor în sectorul public în situație de conflict de interese: conotații juridico-penale. În: *Realități și perspective ale învățământului juridic național: Culegerea comunicărilor, 1-2 octombrie 2019, Chișinău*. Chișinău: CEP USM, 2019, Vol. 2, pp. 51-59. ISBN 978-9975-149-88-4.

⁵³ BRÎNZA, Serghei, STATI, Vitalie. Exercițarea atribuțiilor în sectorul public în situație de conflict de interese: reglementarea răspunderii în Codul penal al Republicii Moldova. În: *Modern Scientific Challenges and Trends: a collection scientific works of the International scientific conference (20th July, 2018)*. Warsaw: Sp. z o. o. “iScience”, 2018, p. 19-30. ISBN 978-83-949403-3-1.

⁵⁴ Codul penal al Republicii Moldova: nr. 985 din 18.04.2002. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2002, nr. 128-129, 1012.

⁵⁵ CHIHAI, Cristina. Analiza juridico-penală a infracțiunilor de exercitare a atribuțiilor în sectorul public în situație de conflict de interese (art. 326¹ CP RM). În: *Studia Universitatis Moldaviae (Seria Științe Sociale)*, 2019, nr. 3, pp. 160-178. ISSN 1814-3199.

⁵⁶ BRÎNZA, Serghei, STATI, Vitalie. Exercițarea atribuțiilor în sectorul public în situație de conflict de interese: reglementarea răspunderii în Codul penal al Republicii Moldova. În: *Modern Scientific Challenges and Trends: a*

A. Eșanu menționează: „În sfera penală nu oricare conflict de interese consumat generează răspundere penală, ci doar acela care se caracterizează prin intenție calificată prin scop. Or, expresia „în vederea obținerii, directe sau indirecte, a unui avantaj patrimonial a cărui valoare depășește 10000 de unități convenționale” îndeplinește rolul de semn obligatoriu al laturii subiective a componenței infracțiunii, lipsa căruia face inaplicabilă răspunderea penală.”⁵⁷ Puncte de vedere similare au S. Brînza, V. Stati⁵⁸ și C. Chihai.⁵⁹

La alin. (1) și lit. a) alin. (2) art. 326¹ CP RM, se prevede răspunderea pentru două infracțiuni în fiecare dintre care subiectul are o calitate specială distinctă: „persoană publică”⁶⁰ (alin. (1)); „persoană cu funcție de demnitate publică”⁶¹ (lit. a) alin. (2)). nu orice persoană publică și nu orice persoană cu funcție de demnitate publică poate fi subiect al infracțiunilor prevăzute la art. 326¹ CP RM. După părerea lui S. Brînza și V. Stati, este necesară prezența a încă unei calități speciale a subiectului acestor infracțiuni: „persoană aflată în conflict de interese consumat în sensul alin. (10) art. 12 al Legii nr. 133/2016”.⁶² Prezența primei calități speciale a subiectului infracțiunilor, prevăzute la art. 326¹ CP RM, este fixată chiar în dispoziția acestui articol. Prezența celei de-a doua calități speciale rezultă din interpretarea art. 326¹ CP RM, și anume din textul „pentru sine sau pentru o persoană apropiată în sensul Legii nr. 133/2016 privind declararea averii și a intereselor personale, dacă conflictul de interese nu a fost declarat și soluționat în conformitate cu legislația privind declararea și controlul averii și a intereselor personale”.⁶³

Capitolul 3 – *Rezultatele care au fost obținute în urma analizei juridico-penale a infracțiunilor prevăzute la art. 326¹ CP RM* – se construiește în jurul amprentei personale a autorului, valorificând analiza minuțioasă și argumentarea cu precizie științifică. Capitolul pune în lumină modul în care aceste rezultate nu doar contribuie la interpretarea art. 326¹ CP RM, ci și redefinesc conținutul juridic al acestuia, asigurând la o înțelegere mai limpede și mai nuanțată a implicațiilor de drept penal ale conflictului de interese în sectorul public.

Buna desfășurare a activității în sfera publică (în sensul denumirii Capitolul XV al părții speciale a Codului penal al Republicii Moldova) presupune că persoanele cu funcție de răspundere, persoanele publice, persoanele cu funcție de demnitate publică etc. își exercită drepturile și își execută obligațiile, respectând principiile stabilite în legile care le reglementează activitatea. Infracțiunile, specificate în art. 326¹, 327-329, 330¹, 330², 332, 332¹ și 332² CP RM, au același obiect juridic de subgrup. Obiectul juridic special al infracțiunii, prevăzute la alin. (1) art. 326¹ CP RM, îl

collection scientific works of the International scientific conference (20th July, 2018). Warsaw: Sp. z o. o. “iScience”, 2018, pp. 19-30. ISBN 978-83-949403-3-1.

⁵⁷ EȘANU, Adriana. Incriminarea exercitării atribuțiilor de serviciu în situație de conflict de interese: argumente pro și contra. În: *Studia Universitatis Moldaviae (Seria Științe Sociale)*, 2019, nr. 11, pp. 62-67. ISSN 1814-3199.

⁵⁸ A se vedea: BRÎNZA, Serghei, STATI, Vitalie. Exercițarea atribuțiilor în sectorul public în situație de conflict de interese: reglementarea răspunderii în Codul penal al Republicii Moldova. În: *Modern Scientific Challenges and Trends: a collection scientific works of the International scientific conference (20th July, 2018)*. Warsaw: Sp. z o. o. “iScience”, 2018, pp. 19-30. ISBN 978-83-949403-3-1.

⁵⁹ A se vedea: CHIHAI, Cristina. Analiza juridico-penală a infracțiunilor de exercitare a atribuțiilor în sectorul public în situație de conflict de interese (art. 326¹ CP RM). În: *Studia Universitatis Moldaviae (Seria Științe Sociale)*, 2019, nr. 3, pp. 160-178. ISSN 1814-3199.

⁶⁰ Codul penal al Republicii Moldova: nr. 985 din 18.04.2002. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2002, nr. 128-129, 195.

⁶¹ Ibidem.

⁶² BRÎNZA, Serghei, STATI, Vitalie. Exercițarea atribuțiilor în sectorul public în situație de conflict de interese: reglementarea răspunderii în Codul penal al Republicii Moldova. În: *Modern Scientific Challenges and Trends: a collection scientific works of the International scientific conference (20th July, 2018)*. Warsaw: Sp. z o. o. “iScience”, 2018, pp. 19-30. ISBN 978-83-949403-3-1.

⁶³ Codul penal al Republicii Moldova: nr. 985 din 18.04.2002. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2002, nr. 128-129, 195.

formează relațiile sociale cu privire la evitarea conflictului de interese consumat (în cazul în care subiectul declarării are calitatea de persoană publică), care are drept scop obținerea, directă sau indirectă, a unui avantaj patrimonial a cărui valoare depășește 10000 de unități convenționale, pentru sine sau pentru o persoană apropiată în sensul Legii nr. 133/2016. Obiectul juridic special al infracțiunii, prevăzute la lit. a) alin. (2) art. 326¹ CP RM, îl constituie relațiile sociale cu privire la evitarea conflictului de interese consumat (în cazul în care subiectul declarării are calitatea de persoană cu funcție de demnitate publică), care are drept scop obținerea, directă sau indirectă, a unui avantaj patrimonial a cărui valoare depășește 10000 de unități convenționale, pentru sine sau pentru o persoană apropiată în sensul Legii nr. 133/2016. Avantajul patrimonial, a cărui valoare depășește 10000 de unități convenționale, nu poate să reprezinte obiectul material al infracțiunilor prevăzute la art. 326¹ CP RM.

În ipoteza de conflict de interese real, în unele cazuri putem vorbi despre perioada internă de desfășurare a activității infracționale, iar în alte cazuri putem vorbi despre perioada externă de desfășurare a activității infracționale (mai precis – despre tentativa de infracțiune). Conflictul de interese potențial poate atesta doar perioada internă de desfășurare a activității infracționale prevăzute la art. 326¹ CP RM. În art. 326¹ CP RM se prevede răspunderea pentru infracțiuni în cazul cărora fapta prejudiciabilă include două componente: acțiunea principală și inacțiunea adiacentă. În pofida acestui fapt, infracțiunile, prevăzute de art. 326¹ CP RM, nu sunt complexe. În cazul unui conflict de interese consumat, cumulul răspunderii disciplinare cu răspunderea penală este posibil numai dacă modalitatea de conflict de interese consumat este specificată atât în legea care reglementează statutul juridic al făptuitorului (sau, în lipsa unei asemenea legi, în Legea nr. 133/2016), cât și în art. 326¹ CP RM. Declarația de avere și interese personale (în sensul art. 5 al Legii nr. 133/2016) nu se are în vedere în art. 326¹ CP RM. Pantuflajul nu este un conflict de interese în sensul art. 326¹ CP RM.

În cazul infracțiunilor prevăzute la art. 326¹ CP RM nu este posibilă intenția indirectă. În cazul acestor infracțiuni, prezența motivului special rezultă din interpretarea acestui articol și a normelor de referință din Legea nr. 133/2016. Interesul personal (în sensul Legii nr. 133/2016) întrunește condițiile următoare: a) se află la baza atât a unui conflict de interese real, cât și a unui conflict de interese consumat; b) se manifestă sub două forme: materială și nematerială; c) derivă din activitățile pe care subiectul declarării le desfășoară ca persoană privată; d) izvorăște din relațiile pe care subiectul declarării le are cu alte persoane fizice (inclusiv cu persoane apropiate) sau juridice (cu scop lucrativ sau fără un asemenea scop). Scopul infracțiunilor, prevăzute la art. 326¹ CP RM, satisface următoarele condiții: a) existența unui avantaj patrimonial ca finalitate urmărită de către făptuitor; b) modul de dobândire a acestui avantaj poate fi direct sau indirect; c) mărimea avantajului patrimonial urmărit depășește pragul de 10000 de unități convenționale. Beneficiarul acestui avantaj este fie făptuitorul însuși, fie o persoană apropiată în sensul Legii nr. 133/2016.

Nu este întemeiat să folosim sintagma „subiectul declarării averii și intereselor personale”⁶⁴ în raport cu subiectul infracțiunilor prevăzute la art. 326¹ CP RM. Persoana, prin intermediul căreia se încheie un act juridic, nu poate fi considerată complice la aceste infracțiuni. Persoana (alta decât autorul infracțiunii) în favoarea căreia a fost săvârșită acțiunea principală prevăzută de art. 326¹ CP RM, dacă aceasta și-a și exprimat în prealabil consimțământul la săvârșirea acestei acțiuni, are calitatea de complice la una din infracțiunile prevăzute la art. 326¹ CP RM. Fapta persoanei (altei

⁶⁴ Legea privind declararea averii și a intereselor personale: nr. 133 din 17.06.2016. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2016, nr. 245-246, 513.

decât autorul infracțiunii), în favoarea căreia, fără o promisiune prealabilă acesteia, a fost săvârșită acțiunea principală prevăzută de art. 326¹ CP RM, poate fi calificată numai în baza art. 199 CP RM.

CONCLUZII ȘI RECOMANDĂRI

Demersul științific realizat în această teză se concretizează prin *rezultatele* expuse mai jos: 1) au fost analizate obiectul juridic, obiectul material (imaterial), produsul și victima infracțiunilor prevăzute la art. 326¹ CP RM; 2) a fost determinată structura laturii obiective a acestor infracțiuni; 3) au fost clarificate anumite ipoteze privind inacțiunea adiacentă și ambianța din cadrul infracțiunilor prevăzute la art. 326¹ CP RM; 4) au fost definite cu precizie noțiunile care se referă la acțiunea principală din cadrul infracțiunilor respective; 5) au fost determinate particularitățile ce caracterizează semnele secundare ale laturii subiective a infracțiunilor prevăzute la art. 326¹ CP RM; 6) a fost efectuată analiza intersanjabilă a celor două calități speciale ale subiectului infracțiunilor respective; 7) a fost explorat cadrul istoric și comparativ al art. 326¹ CP RM, prin raportare la evoluția internă a legislației relevante, la soluțiile consacrate în alte sisteme de drept și la standardele internaționale; 8) a fost examinată jurisprudența pertinentă, pentru a surprinde modul concret de aplicare a art. 326¹ CP RM; 9) au fost identificate limitele de aplicabilitate a articolului respectiv, prin stabilirea în paralel a limitelor de aplicare a normelor penale și nepenale adiacente; 10) au fost evidențiate disfuncționalitățile și dificultățile practice întâmpinate în interpretarea și aplicarea art. 326¹ CP RM, a normelor relevante din Legea nr. 133/2016 și a altor norme; 11) au fost formulate propuneri legislative menite să optimizeze mecanismele de prevenire și combatere a exercitării atribuțiilor în sectorul public în situație de conflict de interese.

Problema științifică importantă, soluționată în urma obținerii rezultatelor descrise, se exprimă în conceptualizarea unui cadru teoretico-practic de interpretare a art. 326¹ CP RM, fapt care a generat clarificarea criteriilor de calificare a faptelor în baza acestui articol și care ar putea permite dinamizarea practicii de aplicare a art. 326¹ CP RM, în vederea perfecționării și consolidării reglementărilor – penale și nepenale – în materie de prevenire și combatere a conflictului de interese în sectorul public.

I. Concluzii:

Valoarea și relevanța problemei științifice importante au fost confirmate prin concluziile formulate pe baza ipotezei de cercetare, prezentate în detaliu mai jos:

1. temei pentru aplicarea art. 326¹ CP RM reprezintă fapta subiectului declarării în privința căruia s-a constatat că acesta s-a aflat în conflict de interese consumat.

Din alin. (4) art. 23 al Legii nr. 133/2016, rezultă că art. 326¹ CP RM poate fi aplicat numai dacă s-a constatat că făptuitorul a comis acțiunea de soluționare a unei cereri/a unui demers, de emitere sau de adoptare a unui act administrativ, de încheiere, directă sau prin intermediul unei persoane terțe, a unui act juridic, de luare a unei decizii sau de participare la luarea unei decizii cu încălcarea dispozițiilor legale privind conflictul de interese. Fără această premisă, art. 326¹ CP RM nu poate fi aplicat. Emiterea în condițiile sus-menționate a unui act de constatare ține de competența fie a unui inspector de integritate din cadrul ANI (ceea ce reiese din lit. g) art. 19 al Legii nr. 132/2016), fie a Consiliului de Integritate (ceea ce rezultă din lit. j) alin. (7) art. 12 al Legii nr. 132/2016) (*a se vedea în acest sens: Capitolul 2: Subcapitolul 2.2; Capitolul 3: Subcapitolul 3.2*);

2. în prezența conflictului de interese consumat, dacă făptuitorul urmărește scopul prevăzut de art. 326¹ CP RM, vorbim despre consumarea uneia dintre infracțiunile prevăzute de acest articol. În prezența conflictului de interese real, dacă făptuitorul urmărește același scop, vorbim, după caz, fie despre perioada internă de desfășurare a activității infracționale prevăzute de acest articol, fie

despre perioada externă de desfășurare a unei asemenea activități (mai precis – despre tentativa de infracțiune). În prezența conflictului de interese potențial, dacă făptuitorul urmărește scopul prevăzut de art. 326¹ CP RM, vorbim numai despre perioada internă de desfășurare a activității infracționale prevăzute de acest articol.

În prezența conflictului de interese potențial, dacă făptuitorul urmărește scopul prevăzut de art. 326¹ CP RM, făptuitorul poate doar concepe planul infracțional, cristalizându-și intenția de a săvârși fapta. Conflictul de interese potențial nu este suficient pentru a atrage răspunderea conform art. 326¹ CP RM. În cazul conflictului de interese real, subiectul declarării fie începe executarea faptei prejudiciabile prevăzute la art. 326¹ CP RM, fie nu. Aceasta depinde de opțiunea pe care o va alege subiectul declarării pus în fața situației de a îndeplini o anumită acțiune de serviciu. Conștientizând că îndeplinirea acelei acțiuni de serviciu l-ar favoriza și, totodată, ar afecta interesul public – subiectul declarării trebuie să facă o alegere, să cântărească considerentele pro și contra. Această alegere presupune că subiectul declarării ar urma fie să îndeplinească respectiva acțiune de serviciu, fie să nu o îndeplinească. Consumarea conflictului de interese (în accepțiunea alin. (10) art. 12 al Legii nr. 133/2016) poate constitui temeiul pentru a considera consumate infracțiunile prevăzute la art. 326¹ CP RM. Aceasta desigur dacă conflictul de interese consumat a fost constatat în condițiile Legii nr. 132/2016 și ale Legii nr. 133/2016. Dintre cele trei categorii de conflicte de interese, prevăzute de Legea nr. 133/2016, doar conflictul de interese consumat se referă în toate cazurile la executarea laturii obiective a infracțiunilor prevăzute la art. 326¹ CP RM, la perioada externă de desfășurare a activității infracționale (*a se vedea în acest sens: Capitolul 2: Subcapitolul 2.2; Capitolul 3: Subcapitolul 3.2*);

3. în toate cazurile de săvârșire a infracțiunilor prevăzute la art. 326¹ CP RM, acțiunea principală este însoțită de inacțiunea adiacentă. Or, obligația de declarare a conflictului de interese real (prin informarea decidenților corespunzători) îi revine anume subiectului acestor infracțiuni, nu altcuiva.

În unele cazuri, inacțiunea adiacentă analizată include două acte care se succed (și anume: nedeclararea conflictului de interese real, precum și nesoluționarea conflictului de interese real). În asemenea cazuri, subiectului infracțiunilor, prevăzute la art. 326¹ CP RM, îi revine nu numai obligația de a declara conflictul de interese real (prin informarea decidenților corespunzători), ci și obligația de a soluționa un astfel de conflict de interese. În cazuri de altă natură, inacțiunea adiacentă analizată includ un singur act (și anume: nedeclararea conflictului de interese real și, respectiv, nesoluționarea conflictului de interese real). În cazurile de acest gen, subiectului infracțiunilor, prevăzute la art. 326¹ CP RM, îi revine numai obligația de a declara conflictul de interese real (prin informarea decidenților corespunzători). Cât privește obligația de a soluționa un astfel de conflict de interese, aceasta urmează a fi executată de anumiți decidenți (conducătorul organizației publice, ANI sau Consiliul de Integritate, după caz). Ambianța de nesoluționare a conflictului de interese real este prezentă doar în cazurile de acest gen (*a se vedea în acest sens: Capitolul 2: Subcapitolul 2.2; Capitolul 3: Subcapitolul 3.2*);

4. în toate cazurile de săvârșire a infracțiunilor prevăzute la art. 326¹ CP RM: a) acțiunea principală este însoțită de inacțiunea adiacentă, și anume – de nedeclararea conflictului de interese real; b) este prezentă ambianța de săvârșire a infracțiunii, și anume – nesoluționarea conflictului de interese real de către conducătorul organizației publice, ANI sau Consiliul de Integritate, după caz.

Inacțiunea adiacentă din cadrul infracțiunilor, prevăzute la art. 326¹ CP RM, presupune că, înainte de a săvârși acțiunea principală prevăzută de acest articol, subiectul acestor infracțiuni nu declară conflictul de interese real (prin omisiunea de a informa șeful ierarhic, organul ierarhic superior, ANI sau Consiliul de Integritate). Or, obligația de declarare a conflictului de interese real (prin informarea

acestor factori de decizie) îi revine anume subiectului acestor infracțiuni, nu altcuiva. În ceea ce privește ambianță de săvârșire a infracțiunilor prevăzute la art. 326¹ CP RM, ca semn secundar al laturii obiective a acestor infracțiuni, aceasta constă în nesoluționarea conflictului de interese real de către conducătorul organizației publice, ANI sau Consiliul de Integritate, după caz. Or, obligația de soluționare a conflictului de interese real le revine anume acestor factori de decizie (*a se vedea în acest sens: Capitolul 2: Subcapitolul 2.2; Capitolul 3: Subcapitolul 3.2*);

5. în cazul infracțiunilor prevăzute la art. 326¹ CP RM, motivul special constă în interesul personal care corespunde doar în parte înțelesului acestei noțiuni din art. 2 al Legii nr. 133/2016.

Interesul personal reprezintă nucleul conflictului de interese: pentru a exista un astfel de conflict, este necesară prezența simultană a interesului personal și a interesului public, între care să se contureze un adevărat clivaj. În absența interesului personal, ipoteza conflictului de interese nu poate fi concepută. Se confirmă doar în parte ipoteza, conform căreia, în cazul infracțiunilor prevăzute la art. 326¹ CP RM, motivul are conținutul pe care îl are motivul descris în art. 327 CP RM. Interesul personal, ca motiv special al infracțiunilor prevăzute la art. 326¹ CP RM, are un conținut care este condiționat de scopul acestor infracțiuni. Ca urmare, motivul respectiv poate consta numai în năzuința făptuitorului de a obține – pentru sine sau pentru o terță persoană⁶⁵ – un „avantaj patrimonial a cărui valoare depășește 10000 de unități convenționale”.⁶⁶ (*a se vedea în acest sens: Capitolul 2: Subcapitolul 2.3; Capitolul 3: Subcapitolul 3.3*).

Descrierea contribuțiilor personale cu sublinierea semnificației teoretice și valorii practice a acesteia. Contribuția personală se concretizează în elaborarea unui model interpretativ al art. 326¹ CP RM și a normelor din care acesta își completează conținutul, corelând fundamentele teoretice cu cerințele practicii judiciare. Printre exemplele cele mai grăitoare de contribuție personală menționăm: a) susținerea argumentativă a ideii că infracțiunile, specificate în art. 326¹, 327-329, 330¹, 330², 332, 332¹ și 332² CP RM, au același obiect juridic de subgrup. Acest obiect îl formează relațiile sociale cu privire la buna desfășurare a activității în sfera publică, incompatibilă cu acea încălcare a obligațiilor de serviciu care nu este legată nemijlocit de corupție; b) fundamentarea susținerii că anume calitatea specială a subiectului reprezintă criteriul care relevă diferența dintre obiectul juridic special al infracțiunii, prevăzute de alin. (1) art. 326¹ CP RM, și obiectul juridic special al infracțiunii specificate la lit. a) alin. (2) art. 326¹ CP RM; c) demonstrarea temeiniciei afirmației potrivit căreia avantajul patrimonial, a cărui valoare depășește 10000 de unități convenționale, nu poate să reprezinte obiectul material al infracțiunilor prevăzute la art. 326¹ CP RM; d) stabilirea semnificației pe care conflictul de interese potențial, conflictul de interese real și conflictul de interese consumat le au în conjunctura infracțiunilor prevăzute la art. 326¹ CP RM, etc.

Aportul personal în analiza răspunderii pentru infracțiunile analizate se sprijină pe fundamente științifice, legale și empirice, valorificând o paletă diversă de surse și perspective. *Fundamentul științific* al prezentei cercetări este construit pe contribuțiile doctrinare și studiile științifice realizate atât în spațiul juridic al Republicii Moldova, cât și în cel internațional, acestea oferind premise solide pentru abordarea multilaterală a problematicii de exercitare a atribuțiilor în sectorul public în situație de conflict de interese. *Fundamentul legal și empiric* al prezentei teze de doctorat este articulat în jurul dispozițiilor art. 326¹ CP RM, care reprezintă nucleul analizei, fiind completat de ansamblul normelor penale privind fapte conexe, de prevederi extrapenale relevante, precum și de jurisprudența

⁶⁵ Subliniem că, în acest context, terță persoană poate fi doar „o persoană apropiată în sensul Legii nr.133/2016 privind declararea averii și a intereselor personale”*, așa cum se menționează în art. 326¹ CP RM.

* Codul penal al Republicii Moldova: nr. 985 din 18.04.2002. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2002, nr. 128-129, 195.

⁶⁶ Ibidem.

instanțelor judecătorești din Republica Moldova și din România, precum și a curților constituționale din cele două țări. Acest cadru este îmbogățit prin integrarea soluțiilor legislative din alte sisteme de drept, care permit o privire comparativă și susțin formularea unor propuneri de îmbunătățire a legislației interne.

Prezenta cercetare își revendică *semnificația teoretică* dintr-o examinare critică a normelor penale și extrapenale privind exercitarea atribuțiilor în sectorul public în situație de conflict de interese, împletită armonios cu analiza practicii judiciare, a jurisprudenței constituționale și a practicii ANI. Prin această abordare, lucrarea nu doar evidențiază deficiențele de reglementare și ambiguitățile de aplicare, ci propune direcții inovatoare de dezvoltare științifică, o deschidere autentică a dezbaterii în spațiul academic și social, precum și mecanisme mai eficiente de protecție a relațiilor sociale cu privire la evitarea conflictului de interese consumat, care are drept scop obținerea, directă sau indirectă, a unui avantaj patrimonial a cărui valoare depășește 10000 de unități convenționale, pentru sine sau pentru o persoană apropiată în sensul Legii nr.133/2016.

Valoarea practică a cercetării noastre rezidă în utilitatea sa directă pentru practicienii dreptului penal, oferind un instrument analitic solid pentru interpretarea și aplicarea dispozițiilor art. 326¹ CP RM. Fundamentată inclusiv pe examinarea practicii de aplicare a răspunderii pentru conflictul de interese consumat⁶⁷ și pe analiza comparativă și istorică a reglementărilor relevante, lucrarea identifică deficiențe de redactare legislativă, neclarități de interpretare și dificultăți de aplicare, propunând soluții *de lege ferenda*. Prin abordarea integrată a normelor penale și extrapenale, completată de perspective doctrinare și modele legislative internaționale, studiul contribuie atât la uniformizarea practicii judiciare și la creșterea previzibilității normelor, cât și la consolidarea protecției victimelor și la responsabilizarea subiecților potențiali. Totodată, cercetarea efectuată are ca scop primordial să dinamizeze aplicarea răspunderii pentru infracțiunile prevăzute la art. 326¹ CP RM, proces, care, deocamdată, este marcat de inconsecvență și ineficiență.

Date privind aprobarea rezultatelor. Cele mai consistente concluzii formulate în această cercetare au fost incluse în 11 publicații științifice și discutate în cadrul unor conferințe științifice desfășurate la nivel național și internațional, în perioada 2023 – 2025. Această implicare a susținut atât difuzarea informațiilor, cât și dezvoltarea dialogului de specialitate.

Indicarea limitelor pe care le au rezultatele obținute, cu identificarea problemelor care au rămas nerezolvate. Limitele rezultatelor obținute pot fi atribuite următorilor factori: 1) un singur caz în practica judiciară națională în care s-a aplicat art. 326¹ CP RM; 2) penuria de publicații doctrinare consacrate analizei infracțiunilor prevăzute de acest articol; 3) cadrul reglementar – penal și extrapenal – care conține anumite carențe și nepotriviri care afectează negativ interpretarea art. 326¹ CP RM. Realizarea integrală a obiectivelor propuse în această lucrare și absența unor probleme nerezolvate nu exclud existența unor oportunități de investigare suplimentară, ce vor fi evidențiate mai departe.

II. Recomandări:

1. modificarea dispoziției din alin. (1) art. 326¹ CP RM după cum urmează:

„Fapta persoanei publice care, în exercitarea atribuțiilor de serviciu, direct sau prin intermediul unei persoane terțe, a soluționat sau, după caz, a respins cereri, demersuri sau plângeri, a emis sau, după caz, a anulat un act administrativ, a încheiat sau, după caz, a reziliat un act juridic, a luat o decizie sau a participat la luarea unei decizii ori, după caz, a refuzat/s-a eschivat să ia o decizie sau a

⁶⁷ Menționăm în această ordine de idei că temei pentru aplicarea art. 326¹ CP RM reprezintă fapta subiectului declarării în privința căruia s-a constatat că acesta s-a aflat în conflict de interese consumat. Tocmai de aceea, considerăm relevante exemplele din practica ANI.

refuzat/s-a eschivat să participe la luarea unei decizii în vederea obținerii, directe sau indirecte, a unui avantaj patrimonial a cărui valoare depășește 10000 de unități convenționale, pentru sine sau pentru o persoană apropiată în sensul Legii nr. 133/2016 privind declararea averii și a intereselor personale, dacă conflictul de interese nu a fost declarat și soluționat în conformitate cu legislația privind declararea și controlul averii și a intereselor personale”;

2. completarea art. 326¹ CP RM cu alineatul (4) cu următorul cuprins: „În sensul prezentului articol, sintagma de fonduri publice va avea semnificația de fonduri ale unei organizații publice în sensul art. 2 din Legea nr. 133 din 17 iunie 2016.”;

3. completarea art. 327 CP RM cu alineatul (4) cu următorul cuprins: „Dispozițiile prezentului articol nu se aplică în cazul când îndeplinirea, în exercițiul funcției, a unei acțiuni constă în emiterea, aprobarea sau adoptarea unor acte normative.”;

4. modificarea art. 313² CC RM după cum urmează:

„Articolul 313². Exercițarea atribuțiilor în sectorul public în situație de conflict de interese

Fapta persoanei publice care, în exercitarea atribuțiilor de serviciu, direct sau prin intermediul unei persoane terțe, a soluționat sau, după caz, a respins cereri, demersuri sau plângeri, a emis sau, după caz, a anulat un act administrativ, a încheiat sau, după caz, a reziliat un act juridic, a luat o decizie sau a participat la luarea unei decizii ori, după caz, a refuzat/s-a eschivat să ia o decizie sau a refuzat/s-a eschivat să participe la luarea unei decizii, dacă conflictul de interese nu a fost declarat și soluționat în conformitate cu legislația privind declararea și controlul averii și a intereselor personale, în cazul în care fapta nu întrunește elementele constitutive ale infracțiunii,

se sancționează cu amendă de la 60 la 90 de unități convenționale aplicată persoanei fizice, cu amendă de la 72 la 150 de unități convenționale aplicată persoanei cu funcție de răspundere cu sau fără privarea, în ambele cazuri, de dreptul de a desfășura o anumită activitate sau de a deține anumite funcții pe un termen de la 6 luni la un an.”;

5. substituirea, în definiția noțiunii „organizație publică” din art. 2 al Legii nr. 133/2016, a sintagmei „instituție financiară” prin sintagma „bancă comercială”;

6. substituirea, în dispoziția de la lit. d) alin. (1) art. 4 al Legii nr. 133/2016, la sfârșitul primei propoziții, după cuvintele „unor depuneri în”, a cuvintelor „instituțiile financiare” prin cuvintele „băncile comerciale”;

7. modificarea în art. 12 al Legii nr. 133/2016 a unor alineate după cum urmează:

– „(3) Conflictul de interese real apare în cazul în care subiectul declarării este chemat, direct sau prin intermediul unei persoane terțe, să se pronunțe asupra unei cereri sau a unui demers, a unui act administrativ, a unui act juridic ori a unei decizii în care are interese personale.”;

– „(4) În cazul apariției unui conflict de interese real, subiectul declarării este obligat: [...] b) să nu se angajeze, direct sau prin intermediul unei persoane terțe, în rezolvarea sau, după caz, în respingerea cererii/demersului, în emiterea sau, după caz, în anularea actului administrativ, în încheierea sau, după caz, în rezilierea actului juridic, în luarea sau participarea la luarea deciziei ori, după caz, în refuzul/eschivarea de la luarea sau în refuzul/ eschivarea de la participarea la luarea deciziei în exercitarea mandatului, a funcției publice sau de demnitate publică până la soluționarea conflictului de interese.”;

– „(5) Informarea despre apariția unui conflict de interese real se va face până la angajarea, directă sau prin intermediul unei persoane terțe, în soluționarea sau, după caz, respingerea cererii/demersului, în emiterea sau, după caz, anularea actului administrativ, în încheierea sau, după caz, rezilierea actului juridic, în participarea la luarea deciziei sau luarea deciziei ori, după caz, refuzul/eschivarea de la participarea la luarea deciziei sau refuzul/eschivarea de la luarea deciziei și va lua forma unei declarații scrise ce trebuie să conțină date despre natura conflictului de interese și

despre modul în care acesta influențează sau poate influența îndeplinirea imparțială și obiectivă a mandatului, a funcției publice sau de demnitate publică.”;

– „(10) Conflictul de interese consumat reprezintă fapta subiecțului declarării, săvârșită direct sau prin intermediul unei persoane terțe, de soluționare sau, după caz, de respingere a unei cereri/unui demers, de emitere sau, după caz, de anulare a unui act administrativ, de încheiere sau, după caz, de reziliere a unui act juridic, de luare sau de participare la luarea unei decizii ori, după caz, de refuz/de eschivare de la luarea unei decizii sau de refuz/de eschivare de la participarea la luarea unei decizii în exercitarea mandatului, a funcției publice sau de demnitate publică cu încălcarea prevederilor alin. (4) și (7).”;

7. substituirea în art. 3, 7, 24 și 25 ale Legii nr. 133/2016 a sintagmei „subiecții declarării averii și intereselor personale” sau a derivatelor acesteia cu sintagma „subiecții declarării” sau cu derivatele acesteia;

8. completarea art. 2 al Legii nr. 199/2010 cu alineatul (2¹) cu următorul cuprins: „Funcția de demnitate publică poate fi ocupată, de asemenea, în urma delegării împuternicirilor de către o persoană care ocupă o astfel de funcție.”.

Sugestii privind potențialele direcții viitoare de cercetare legate de tema abordată: 1) analiza aprofundată a posibilității de cumulare a diverselor forme de răspundere juridică în cazul conflictului de interese în sectorul public; 2) examinarea nuanțată a tuturor efectelor pe care le produce concurența dintre art. 326¹ și 327 CP RM; 3) analizarea posibilității de cuprindere a persoanei juridice în sfera de subiecți ai infracțiunilor prevăzute la art. 326¹ CP RM.

Propuneri de utilizare a rezultatelor obținute în domeniile socio-cultural și economic

Rezultatele acestei cercetări pot deveni un catalizator pentru consolidarea culturii juridice și a integrității în sectorul public, prin aprofundarea interesului științific față de infracțiunile de exercitare a atribuțiilor în sectorul public în situație de conflict de interese, care sunt prevăzute la art. 326¹ CP RM. Ele pot fi integrate în formarea continuă a procurorilor, judecătorilor, avocaților, inspectorilor de integritate, funcționarilor publici și altor decidenți implicați în procesul de aplicare a legislației relevante, dar și în programele universitare pentru doctoranzi, masteranzi și studenți, ridicând standardele profesionale și etice. Aceste rezultate pot, de asemenea, alimenta procesul de modernizare legislativă, sprijinind clarificarea și eficientizarea legii penale pentru a asigura o interpretare coerentă și o aplicare uniformă a acesteia. În plan social, ele pot contribui la proiecte de educație civică și campanii de sensibilizare, menite să prevină situațiile de conflict de interese, cultivând astfel o conștientizare reală a riscurilor și costurilor pe care acest fenomen le generează pentru comunitate și pentru buna guvernare.

BIBLIOGRAFIE

1. Acordul de asociere Republica Moldova – Uniunea Europeană. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2014, nr. 185-199.

2. BIVOL, Octavian. Limitele incriminării faptelor de exercitare a atribuțiilor de serviciu în sectorul privat în situație de conflict de interese. În: *Integrare prin cercetare și inovare: Științe juridice și economice, 10-11 noiembrie 2021, Chișinău*. Chișinău: Centrul Editorial-Poligrafic al USM, 2021, pp. 114-117. ISBN 978-9975-158-56-5.

3. BRÎNZA, Cristian. *Răspunderea penală pentru luarea de mită și darea de mită*. Chișinău: Tipografia Centrală, 2021. 428 p. ISBN 978-9975-157-88-9.

4. BRÎNZA, Cristian. Reflecții cu privire la conținutul noțiunii de corupție. În: *Studia Universitatis Moldaviae (Seria Științe Sociale)*, 2019, nr. 3, pp. 146-159. ISSN 1814-3199.

5. BRÎNZA, Cristian. Semnificația sintagmei „ce nu i se cuvin” din dispozițiile art. 333 și 334 Cod penal. În: *Integrare prin cercetare și inovare: Științe juridice și economice, 7-8 noiembrie 2019, Chișinău*. Chișinău: CEP USM, 2019, pp. 147-151. ISBN 978-9975-149-46-4.
6. BRÎNZA, Serghei, STATI, Vitalie. Abuzul de putere sau abuzul de serviciu săvârșit din interes material, în scopul realizării altor interese personale sau în interesul unei terțe persoane: controverse și soluții. În: *SSRN Electronic Journal*. ISSN 1556-5068.
https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=4169537
7. BRÎNZA, Serghei, STATI, Vitalie. *Drept penal. Partea specială. Vol. II*. Chișinău: Tipografia Centrală, 2011. 1324 p. ISBN 978-9975-53-034-7.
8. BRÎNZA, Serghei, STATI, Vitalie. *Tratat de drept penal. Partea Specială. Vol. II*. Chișinău: Tipografia Centrală, 2015. 1300 p. ISBN 978-9975-53-470-3.
9. BRÎNZA, Serghei, STATI, Vitalie. Exercițarea atribuțiilor în sectorul public în situație de conflict de interese: reglementarea răspunderii în Codul penal al Republicii Moldova. În: *Modern scientific challenges and trends: a collection scientific works of the International scientific conference (20th July, 2018)*. Warsaw: Sp. z o. o. “iScience”, 2018, pp. 19-30. ISBN 978-83-949403-3-1.
10. BRÎNZA, Serghei, STATI, Vitalie. Observații critice pe marginea Proiectului de lege nr. 268/2016. În: *Актуальные научные исследования в современном мире*, 2017, Вып. 1, ч. 4, pp. 82-96. ISSN 2524-0986.
11. BRÎNZA, Sergiu. *Obiectul infracțiunilor contra patrimoniului*. Chișinău: Tipografia Centrală, 2005. 675 p. ISBN 9975-70-414-X.
12. CHIHAI, Cristina. Analiza juridico-penală a infracțiunilor de exercitare a atribuțiilor în sectorul public în situație de conflict de interese (art. 326¹ CP RM). În: *Studia Universitatis Moldaviae (Seria Științe Sociale)*, 2019, nr. 3, pp. 160-178. ISSN 1814-3199.
13. Codul penal al Republicii Moldova: nr. 985 din 18.04.2002. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2002, nr. 128-129, 1012.
14. Constituția Republicii Moldova: nr. 1 din 29.07.1994. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 1994, nr. 1, 5.
15. EȘANU, Adriana. Exercițarea atribuțiilor în sectorul public în situație de conflict de interese: conotații juridico-penale. În: *Realități și perspective ale învățământului juridic național: Culegerea comunicărilor. Vol. 2, 1-2 octombrie 2019, Chișinău*. Chișinău: CEP USM, 2019, pp. 51-59. ISBN 978-9975-149-88-4.
16. EȘANU, Adriana. Încriminarea exercitării atribuțiilor în sectorul public în situație de conflict de interese. Ratio Essendi. În: *Revista Procuraturii Republicii Moldova*, 2019, nr. 2, pp. 17-20. ISSN 2587-3601.
17. HEMEI, Alexandru. Răspunderea penală pentru exercitarea atribuțiilor în sectorul public în situație de conflict de interese. În: *Analele Științifice ale Universității de Stat din Moldova: Științe juridice. Științe sociale, 16 septembrie 2022, Chișinău*. Chișinău: Centrul Editorial-Poligrafic al USM, 2022, pp. 223-226. ISBN 978-9975-142-54-0.
18. Legea cu privire la actele normative: nr. 100 din 22.12.2017. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2018, nr. 7-17, 34.
19. Legea integrității: nr. 82 din 25.05.2017. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2017, nr. 229-243, 360.
20. Legea privind declararea averii și a intereselor personale: nr. 133 din 17.06.2016. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2016, nr. 245-246, 513.
21. MORARU, Victor, STATI, Vitalie. Este oare oportună amendarea Codului penal al Republicii Moldova pentru incriminarea exercitării atribuțiilor în sectorul public în situație de conflict de interese? În: *Modern scientific challenges and trends: a collection scientific works of the International scientific conference (20th may, 2018)*. Warsaw: Sp. z o. o. “iScience”, 2018, Part 2, pp. 90-95. ISBN 978-83-949403-3-1.
22. POALELUNGI, Mihai et al. *Manualul judecătorului pentru cauze penale*. Chișinău: Tipografia Centrală, 2013. 1192 p. ISBN 978-9975-53-231-0.

23. PRISACARI, V.V. Unitatea și pluralitatea de infracțiuni în raport cu fapta de corupere pasivă (articolul 324 din Codul penal al Republicii Moldova). În: *Актуальные научные исследования в современном мире*, 2021, № 9-2, с. 94-104. ISSN 2524-0986.

24. *Proiectul de Lege pentru modificarea și completarea unor acte legislative (Codul penal – art. 326¹; Codul contravențional – art. 313⁴, 313⁵, 313⁶ ș.a.)*. [citată 15.08.2023] Disponibil: <https://old.parlament.md/LegislationDocument.aspx?Id=65d5abec-373b-4a49-8c37-7079370303e7>

25. *Proiectul Legii privind modificarea și completarea unor acte legislative (Codul penal – art. 55, 60, 64 ș.a.; Codul de procedură penală – art. 132⁸ ș.a.)*. [citată 15.08.2023] Disponibil: <https://old.parlament.md/LegislationDocument.aspx?Id=e6165fec-2671-4e7e-ae11-bdf0083499bc>

26. *Recommendation No. R (2000)10 of the Committee of Ministers to Member states on codes of conduct for public officials*. [citată 17.07.2025] Disponibil: <https://rm.coe.int/16806cc1ec>

27. RENEȚĂ, Gheorghe. Manipularea unui eveniment și pariurile aranjate (art. 242¹ și 242² CP RM): infracțiuni de corupție? În: *Studia Universitatis Moldaviae (Seria Științe Sociale)*, 2017, nr. 3, pp. 180-191. ISSN 1814-3199.

28. STATI, Vitalie. Problema obiectului material în cazul infracțiunii de încălcare a dreptului de autor și drepturilor conexe (art. 185¹ CP RM). În: *Probleme teoretice și practice ale economiei proprietății intelectuale. Comunicări prezentate la ediția a V-a a Conferinței internaționale științifico-practice (16-17 noiembrie 2006)*. Chișinău: AGEPI, 2007, pp. 228-230. ISBN 978-9975-911-02-03.

29. TIMOFEI, Corina. Obiectul juridic al infracțiunilor prevăzute la art. 326 CP RM. În: *Revista Națională de Drept*, 2013, nr. 4, pp. 48-53. ISSN 1811-0770.

30. TIMOFEI, Corina. Obiectul material sau imaterial și victima în cazul infracțiunilor prevăzute la art. 326 CP RM. În: *Revista Națională de Drept*, 2013, nr. 8, pp. 82-88. ISSN 1811-0770.

31. ȚURCAN, Ion. Cu privire la conținutul unor obiecte predestinate coruperii. În: *Revista Națională de Drept*, 2010, nr. 11, pp. 34-37. ISSN 1811-0770.

32. *United Nations Convention against Corruption*. [citată 15.08.2023] Disponibil: https://www.unodc.org/documents/brussels/UN_Convention_Against_Corruption.pdf

33. ВАНЬЧИК, Ю.А. Загальнотеоретичні підходи до визначення корупції, корупційних діянь і корупційних відносин. În: *Філософські та методологічні проблеми права*, 2014, № 1, с. 175-181. ISSN 2519-4674.

LISTA PUBLICAȚIILOR AUTORULUI LA TEMA TEZEI

A. Monografie

1. ZAPOROJAN, Iancu. *Răspunderea penală pentru exercitarea atribuțiilor în sectorul public în situație de conflict de interese: Monografie*. Chișinău: Tipografia Centrală, 2025. 447 p. ISBN 978-5-88554-524-2.

B. Articole în reviste

2. ZAPOROJAN, Iancu. Materialele științifice privind răspunderea pentru exercitarea atribuțiilor în sectorul public în situație de conflict de interese. În: *Studia Universitatis Moldaviae (Seria Științe Sociale)*, 2023, nr. 8, pp. 199-204. ISSN 1814-3199.

3. ZAPOROJAN, Iancu. Obiectul juridic generic al exercitării atribuțiilor în sectorul public în situație de conflict de interese. În: *Revista Institutului Național al Justiției*, 2024, nr. 1, pp. 22-27. ISSN 1857-2405.

4. ZAPOROJAN, Iancu. Obiectul material (imaterial) și produsul în cazul exercitării atribuțiilor în sectorul public în situație de conflict de interese. În: *Revista Institutului Național al Justiției*, 2024, nr. 2, pp. 9-12. ISSN 1857-2405.

C. Articole în lucrările conferințelor

5. ZAPOROJAN, Iancu. Exercițarea atribuțiilor în sectorul public în situație de conflict de interese: abordări doctrinare privind oportunitatea de incriminare. În: *Realități și perspective în domeniul științelor juridice contemporane, 15 septembrie 2023, Chișinău*. Chișinău: Centrul

Editorial-Poligrafic al Universității de Stat din Moldova, 2023, pp. 133-136. ISBN 978-9975-62-695-8.

6. ZAPOROJAN, Iancu. Obiectul juridic de subgrup al infracțiunilor de exercitare a atribuțiilor în sectorul public în situație de conflict de interese. În: *Infracțiunea – Răspunderea penală – Pedepsa. Drept și Criminologie*, Ediția a 3-a, 7-8 decembrie 2023, Chișinău. Chișinău, Republica Moldova: Centrul Editorial-Poligrafic al Universității de Stat din Moldova, 2023, pp. 345-350. ISBN 978-9975-62-754-2.

7. ZAPOROJAN, Iancu. Obiectul juridic generic al exercitării atribuțiilor în sectorul public în situație de conflict de interese: conotații de drept comparat. În: *Integrare prin cercetare și inovare: Științe juridice și economice, 7-8 noiembrie 2024, Chișinău*. Chișinău, Republica Moldova: Centrul Editorial-Poligrafic al Universității de Stat din Moldova, 2024, pp. 97-101. ISBN 978-9975-62-798-6.

8. ZAPOROJAN, Iancu. Obiectul juridic special al exercitării atribuțiilor în sectorul public în situație de conflict de interese. În: *Integrare prin cercetare și inovare: Științe juridice și economice, 9-10 noiembrie 2023, Chișinău*. Chișinău: Centrul Editorial-Poligrafic al Universității de Stat din Moldova, 2023, pp. 79-83. ISBN 978-9975-62-693-4.

9. ZAPOROJAN, Iancu. Valoarea socială fundamentală apărută contra infracțiunilor prevăzute de art. 326¹ din Codul Penal: analiză de drept comparat. În: *Priorități ale cercetării în domeniul juridic și economic și impactul asupra societății contemporane, 20 septembrie 2024, Chișinău*. Chișinău: CEP USM, 2025, Ediția 4, pp. 75-80. ISBN 978-9975-62-849-5.

10. ZAPOROJAN, Iancu. Structura laturii obiective a infracțiunilor prevăzute la art. 326¹ din Codul penal. În: *Integrare prin cercetare și inovare: Științe juridice și economice, 6-7 noiembrie 2025, Chișinău*. Chișinău: Centrul Editorial-Poligrafic al Universității de Stat din Moldova, 2024, pp. 79-83. ISBN 978-9975-62-687-3.

11. ZAPOROJAN, Iancu. Victima în cazul exercitării atribuțiilor în sectorul public în situație de conflict de interese. În: *Acta Universitatis Cahulensis, Volumul XI, 6 iunie 2025, Cahul*. Cahul: Tipografia „CentroGrafic” SRL, Cahul, 2025, Vol.12, Partea I, pp. 74-80. ISSN 2587-3571.

ADNOTARE

Zaporojan Iancu, „Răspunderea penală pentru exercitarea atribuțiilor în sectorul public în situație de conflict de interese”. Teză de doctorat în drept. Școala Doctorală de Științe Juridice și Economice a Universității de Stat din Moldova. Chișinău, 2026

Structura tezei: introducere, trei capitole, concluzii și recomandări, bibliografie din 582 de titluri. Rezultatele obținute sunt publicate în 11 lucrări științifice.

Cuvintele-cheie: conflict de interese; avantaj patrimonial; exercitarea atribuțiilor de serviciu; persoană publică; persoană cu funcție de demnitate publică; persoană apropiată.

Scopul lucrării este de a investiga temeiurile răspunderii penale pentru faptele incriminate la art. 326¹ CP RM (având în vedere atât cadrul juridic extrapenal reprezentat de Legea nr. 132/2016, Legea nr. 133/2016, Legea nr. 82/2017 etc., cât și practica ANI), prin clarificarea aspectelor controversate legate de conflictul de interese în sectorul public și prin elaborarea de soluții apte să asigure depășirea problemelor sesizate.

Obiectivele cercetării: determinarea gradului de compatibilitate dintre reglementările interne și angajamentele internaționale asumate, în special privind protecția ordinii de drept contra conflictului de interese în sectorul public; clarificarea pozițiilor privind conținutul obiectului juridic generic, al obiectului juridic de subgrup, al obiectului juridic special, al obiectului material (imaterial) și a produsului infracțiunilor analizate; caracterizarea tuturor speciilor de victime ale infracțiunilor prevăzute la art. 326¹ CP RM, etc.

Noutatea și originalitatea științifică a tezei se reflectă în faptul că aceasta reprezintă prima cercetare științifică amplă dedicată analizei infracțiunilor prevăzute la art. 326¹ CP RM. Contribuția autorului constă în conturarea unei perspective interpretative asupra dispoziției articolului respectiv, care integrează atât direcțiile de interes științific, cât și dificultățile întâlnite în practica aplicării, oferind clarificări privind temeiurile răspunderii penale.

Rezultatele obținute care contribuie la soluționarea unei probleme științifice importante: conceptualizarea unui cadru teoretico-practic de interpretare a art. 326¹ CP RM, fapt care a generat clarificarea criteriilor de calificare a faptelor în baza acestui articol și care ar putea permite dinamizarea practicii de aplicare a art. 326¹ CP RM, în vederea perfecționării și consolidării reglementărilor – penale și nepenale – în materie de prevenire și combatere a conflictului de interese în sectorul public.

Semnificația teoretică a tezei: examinarea critică a normelor privind exercitarea atribuțiilor în sectorul public în situație de conflict de interese, îmbinată armonios cu analiza practicii de aplicare a art. 326¹ CP RM; propunerea de direcții inovatoare de dezvoltare științifică; deschiderea autentică a dezbaterii în spațiul academic și social; propunerea de mecanisme mai eficiente de protecție a valorilor și relațiilor sociale contra infracțiunilor prevăzute la art. 326¹ CP RM.

Valoarea aplicativă a tezei: lucrarea identifică deficiențe de redactare legislativă, neclarități de interpretare și dificultăți de aplicare, propunând soluții *de lege ferenda*. Prin abordarea integrată a normelor penale și extrapenale, completată de perspective doctrinare și modele legislative internaționale, studiul contribuie atât la uniformizarea practicii și la creșterea previzibilității normelor, cât și la consolidarea protecției victimelor și la responsabilizarea subiecților potențiali.

Implementarea rezultatelor științifice. Rezultatele obținute au potențialul de a fi valorificate atât în mediul academic, cât și în practică, prin stimularea interesului pentru analiza infracțiunilor prevăzute la art. 326¹ CP RM și dezvoltarea de cercetări suplimentare în acest domeniu. Ele pot sprijini formarea profesională a specialiștilor din domeniul dreptului și a studenților de la facultățile de drept, contribuind la îmbunătățirea competențelor acestora, dar și procesul legislativ orientat spre clarificarea și eficientizarea normelor penale. Totodată, aceste rezultate pot fi utilizate în campanii de informare publică, în vederea prevenirii și combaterii exercitării atribuțiilor în sectorul public în situație de conflict de interese, susținând o mai bună înțelegere a riscurilor sociale implicate.

АННОТАЦИЯ

Запорожан Янку, «Уголовная ответственность за исполнение обязанностей в публичном секторе в ситуации конфликта интересов». Диссертация на соискание научной степени доктора права. Докторальная школа юридических и экономических наук Государственного университета Молдовы. Кишинэу, 2026

Структура диссертации: введение, три главы, выводы и рекомендации, библиография из 582 названий. Достигнутые результаты опубликованы в 11 научных работах.

Ключевые слова: конфликт интересов; имущественная выгода; исполнение служебных обязанностей; публичное лицо; лицо, исполняющее ответственную государственную должность; близкое лицо.

Цель работы – исследование оснований уголовной ответственности за деяния, предусмотренные ст. 326¹ УК РМ (с учётом внеуголовно-правового регулирования – Законов № 132/2016, № 133/2016, № 82/2017 и др. – и практики НОН), уточнение спорных аспектов, связанных с конфликтом интересов в публичном секторе, и выработка решений для преодоления выявленных проблем.

Задачи исследования: определить степень совместимости внутренних нормативных актов с принятыми международными обязательствами, особенно в части защиты правопорядка от конфликта интересов в публичном секторе; уточнить позиции касательно содержания общего, родового, непосредственного объекта, предмета и продукта данных деяний; охарактеризовать весь спектр категорий потерпевших от преступлений, предусмотренных ст. 326¹ УК РМ и т.д.

Научная новизна и оригинальность результатов исследования заключаются в том, что она является первым крупным исследованием, посвящённым анализу преступлений,

предусмотренных ст. 326¹ УК РМ. Вклад автора состоит в формировании интерпретационного подхода к соответствующей норме, который объединяет как научные приоритеты, так и сложности, возникающие в правоприменительной практике, обеспечивая разъяснение оснований уголовной ответственности.

Полученные результаты, способствующие решению особо значимой научной проблемы, разрешенной в рамках проведенного диссертационного исследования: концептуализация теоретико-практической основы толкования ст. 326¹ УК РМ, что привело к уточнению критериев квалификации деяний по данной статье и может способствовать активизации практики её применения, с целью совершенствования и укрепления как уголовно-правовых, так и внеуголовно-правовых норм в сфере предотвращения и пресечения конфликта интересов в публичном секторе.

Теоретическая значимость: критическое рассмотрение норм, регулирующих исполнение обязанностей в публичном секторе в ситуации конфликта интересов, гармонично сочетаемое с анализом практики применения ст. 326¹ УК РМ; выдвижение инновационных направлений научного развития, подлинное развёртывание дискуссии в академической и общественной среде, а также предложение более эффективных механизмов защиты общественных ценностей и отношений от преступлений, предусмотренных ст. 326¹ УК РМ.

Практическая применимость исследования: в работе выявляются недостатки законодательной техники, неясности толкования и сложности применения, при этом предлагаются решения *de lege ferenda*. Посредством комплексного подхода к уголовно-правовым и внеуголовно-правовым нормам, дополненного доктринальными взглядами и образцами международного законодательства, исследование способствует как унификации практики и повышению предсказуемости норм, так и укреплению защиты потерпевших и повышению ответственности потенциальных субъектов.

Апробация результатов диссертационного исследования. Полученные результаты имеют потенциал быть востребованными как в академической среде, так и на практике, стимулируя интерес к анализу преступлений, предусмотренных ст. 326¹ УК РМ, и развитию дополнительных исследований в этой области. Они могут способствовать профессиональной подготовке специалистов в сфере права и студентов юридических факультетов, повышая их компетенцию, а также совершенствованию законодательного процесса, направленного на уточнение и повышение эффективности уголовно-правовых норм. Кроме того, эти результаты могут быть использованы в кампаниях по информированию общественности с целью предотвращения и пресечения исполнения обязанностей в публичном секторе при наличии конфликта интересов, обеспечивая более глубокое понимание связанных с этим социальных рисков.

ANNOTATION

Zaporojan Iancu, “Criminal Liability for Exercising Duties in the Public Sector in a Situation of Conflict of Interest”. PhD in Law thesis. Doctoral School of Legal and Economic Sciences of the State University of Moldova. Chişinău, 2026

The structure of the thesis: introduction, three chapters, conclusions and recommendations, bibliography of 582 titles. The results achieved are published in 11 scientific papers.

Keywords: conflict of interest; material benefit; performance of official duties; public official; person holding a responsible state position; related person.

The purpose of the Ph.D. thesis is to examine the grounds for criminal liability for acts provided by the art. 326¹ CrC RM (taking into account extra-penal legal regulation – Laws No. 132/2016, No. 133/2016, No. 82/2017, etc. – and the practice of NIA), to clarify contentious aspects related to conflict of interest in the public sector, and to develop solutions to overcome the identified problems.

The objectives of investigation: to determine the degree of compatibility between domestic normative acts and the international obligations undertaken, especially regarding the protection of juridical order from conflicts of interest in the public sector; to clarify positions concerning the content of the general, generic, and special juridical object, as well as the material (immaterial)

object and product of these acts; to characterize the full range of categories of victims of crimes provided by the art. 326¹ CrC RM, etc.

The scientific novelty and originality of the obtained results lie in the fact that this is the first large-scale study devoted to the analysis of crimes provided by the art. 326¹ CrC RM. The author's contribution consists in developing an interpretative approach to the relevant provision that integrates both academic priorities and the challenges arising in law enforcement practice, providing clarification of the grounds for criminal liability.

The obtained results which contribute solving of the foremost scientific problem: the conceptualization of a theoretical-practical basis for interpreting art. 326¹ CrC RM, which has led to the refinement of criteria for classifying acts under this article and may encourage more active application of its provisions, with the aim of improving and strengthening both criminal-law and extra-penal norms in the sphere of preventing and suppressing conflicts of interest in the public sector.

Theoretical importance: a critical examination of the norms regulating the performance of duties in the public sector in situation of conflict of interest, harmoniously combined with an analysis of the practice of applying art. 326¹ CrC RM; the proposal of innovative directions for academic development; the genuine unfolding of discussion in academic and public spheres; and the suggestion of more effective mechanisms for protecting public values and relations from crimes provided by the art. 326¹ CrC RM.

Practical value of the research paper: the study identifies shortcomings in legislative technique, ambiguities in interpretation, and difficulties in application, while proposing *de lege ferenda* solutions. Through a comprehensive approach to criminal-law and extra-penal norms, supplemented by doctrinal perspectives and examples from international legislation, the research contributes both to unifying practice and increasing the predictability of norms, as well as to strengthening victim protection and increasing the accountability of potential subjects.

Implementation of the scientific results. The results obtained have the potential to be in demand both in the academic environment and in practice, stimulating interest in analyzing crimes provided by the art. 326¹ CrC RM and encouraging further research in this field. They may contribute to the professional training of legal specialists and law students, enhancing their competence, as well as to improving the legislative process aimed at clarifying and increasing the effectiveness of criminal-law norms. Moreover, these results can be used in public awareness campaigns to prevent and suppress the performance of duties in the public sector in the presence of a conflict of interest, ensuring a deeper understanding of the related social risks.

ZAPOROJAN IANCU

**RĂSPUNDEREA PENALĂ PENTRU EXERCITAREA
ATRIBUȚIILOR ÎN SECTORUL PUBLIC ÎN SITUAȚIE DE
CONFLICT DE INTERESE**

SPECIALITATEA 554.01 – DREPT PENAL ȘI EXECUȚIONAL PENAL

Rezumatul tezei de doctor în drept

Aprobat spre tipar: data ...

Formatul hârtiei: 60x84 1/16

Hârtie ofset. Tipar ofset.

Tiraj 30 ex.

Coli de tipar: ... c.a.

Comanda nr. ...

Centrul Editorial-Poligrafic al Universității de Stat din Moldova,
mun. Chișinău, str. Alexei Mateevici, 60, MD-2016